

LIETUVIAI AMERIKOJ.

Parasze Fr. Jonas.

— Tysa. —

Luzerne's Pavietas.

(Lakawanna Cannty).

Seranton.

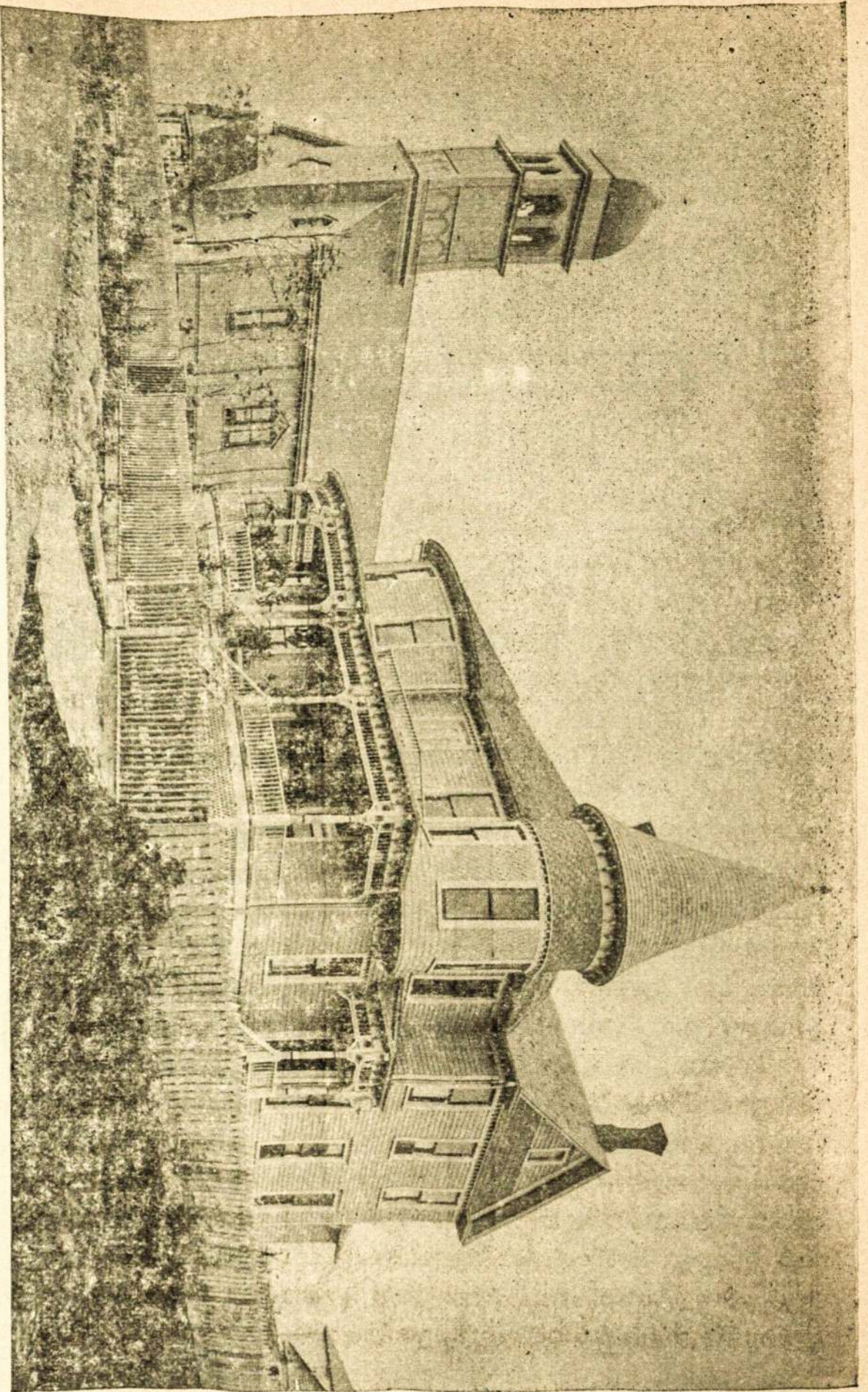
Žingeidu butu patirti, kiek viso yra „Luzernėse“ lietuvių? Buvęs Wilkes Barrių klebonas kun. A. Kaupas 1897 metuose apskaitė priėjusių Wilkes Barrėj prie velykinės išpažinties abejos lyties arti 800. Szeimynų tame pat laike buvo ten 168 Met. 1898 priėjusių velykinės buvo tik 672. Skaičius sumazėjo bedarbės delei. Iszvedant pagal analiogiją iszeis, kad szeimynose viso yr' ypatų apie 692, pavienių yra apie 300, viso aplinkui Welkes Barrius lietuvių 992 1).

Plymoutho aplinkinėj 1898 metuose atrasta szeimynų viso 325. Tuose pat metuose prie velykinės išpažinties priėjo viso 1247 (857 vyriskos lyties ir 390 lyties moteriskos). Priskaicius naujai atvykusius į Plymouthą ir kitur išpažintį atlikusius (tokių sužinota 76), pridėjus neinanczius prie išpažinties (į 40), lietuvius protestonus (į 50 ypatų), prigulinczius prie lenkų parapijos, į (100 ypatų) iszpuls, kad Plymoutho apielinkėj lietuviszko gaivalo yra į 2130 ypatų 2).

Pittstono apygardėj szeimynų surasta 394, vyrų nevedusių 923, vaikų 932, pridėjus keletą lietuvių protestonų ir ke-

1) Kun. Kaupas ir kun. Balcevyezius.

2) Kun. A. Burba ir kiti.

FOREST CITY LIET. BAZNYCZIA IR KLEBONIJA

Ietą niekur neprigulinczių, iszeis, kad lietuvių ten yra į 2349 3).

Scrantone. Gegužio mėnesij, 1897 m., suraszyta ypary 1632, su neprigulincziais prie bažnyczios ir keliais lietuvia s protestonais iszeis, kad lietuvių yr' bent į 1832 4).

Forest Cityj m. 1897 surasta: vyrų 318, moterų 87, vai- kų lankankanczių nedėlinę mokslainę 12, kudikių 142, viso 559 (Szelmyņų buvo 79) 5).

Wilkes Barre ir apie Nanticoka.....	1932
Plymouthe ir aplinkui.....	2130
Pittstone.....	2340
Scrantono apielinkėj	1832
Aplink Forest City.....	550

8862

Kaip Schuykillo lietuviszkose anglių kolionijose, teip ir „Luzernėse“ skaitlius lietuvių greitai augo. Del paveis- dos: Plymoutho parapijoj, kaip rodo parapijinės knygos, 1890 metuose buvo tik 30 krikosztų; 1894 m. krikosztų buvo 95, o 1897 metuose net 131. Arba Scrantone: 1895 m. bu- vo krikosztų 58, o 1897 — 103. Szliubuose skirtumas men- kesnis ir ne teip vienodas; užtėmyta padėkime, kad visame anglių aprubyj 1897 metuose skaitlius apsivedanczių, bedar- bės del, sumažėjo bent ant $\frac{1}{3}$, jei ne daugiau. Teip: Ply- mouthe 1896 m. szliubų buvo 45, o metuose 1897 tik 23; Scrantone 1897 m. szliubai 29, o 1896 tik 16, panėsziai ir kitose kolionijose.

Mirtinumas, isz priežasties darbo kasyklose, czion kur kas mažiaus baisus nei Schuykillo paviete, kadangi apie Wilkes Barre anglies gyslos yra kur kas žemesnės ir darbai menkiaus pavojingi.

Ant szito apraszymo užbaigiamo statistiszką apraszymą vidurinės Pensylvanijos lietuviszkų kolionijų.

Prisiziurėkime dabar tenykszczių lietuvių darbui, uždar- biui ir naminiam gyvenimui.

Dirbamose diencose, penktoj valandoj isz ryto, brėkeriai pradeda szvilpti, kelia ir ragina darbinjkus į kasyklas. Ap-

3) Kun. M. Szedvydis. 4) Kun. A. Kaupas. 5) Kun. J. Kuras.

sivilkę mainierinėmis drapanomis, juodomis, suodinomis, užsikabinę ant peties blekinę su pietais („dinerkę”-dinner-can), kurie paprastai susideda iš szmotelio mėsos, baltos duonos ir poros puodukų kavos, prisisegę prie kepurės lempučių; eina mainų darbininkai į kasyklas. Ateina ties brėkeriu, t. y. fabriku. Ten yr’ szulinyš arba skylė kurią mus žmonės iš angliszko vadina shaftu (shaft). Per shaftą, tam tyczia pritaistame ant rėtežių arba lenciugų lopszyj, leidžiasi po žemę. Nesykį reikia leistis 700 ir 800 pėdų gylio. Išlipę iš lopszio darbininkai pasijunta beėsą mainose. Anglis, žemėje eina sluogsniais arba gyslomis. Sluogsniai nevisur buna vienokio storio, kur daeina tik iki kelių, keletos mažų, o kaip kur siekia net iki 30 ir 40 mažų storio. Taigi nuo „shafto” arba anos skylės pirmiausiai yra pravestas po žeme vienas arba keli perėjimai, iš angliszko „gengvės” (gangway), mes sakytume požeminiai vieszkeliai, nuo 15 iki 16 pėdų pločio ir nuo 8 iki 10 pėdų angszczio, teip kad ja galima butu pervežti karus (vagonus) prikrautus anglių. Abi pusi „gengvių”, kaip traukiasi anglių gyslos, teip anglekasiai ima anglių, vienog ne kur katras nori, tik mainų užveizdėtojai arba „bosai” jiems darbus paskiria paaliui, szale vienas kito, brustuose, ir laužia anglių ne perdēm, bet tarpais, palikdami storas anglies sienas arba piliorius (pillars); tie pilioriai prilaiiko virszų, kad kartais neužgriutu. Tankiai bet pasitaiko, kad ir pilioriai nelaiko, anglis ar uola virszui pradeda „braszketi”, tada darbininkai turi statyti ramszczius iš medžio arba akmens, jei da mato, kad atsiliuosavusį virszų galės sulaikyti, jei ne, tai kuoveikiausiai szalinasi iš mainų. Kur anglis yr’ minksztesnė, atliuosuoja ją anglekasiai pikiais (pick); kietesneję gi turi szauti paraku arba dinamitu. „Prilioduotus” karus, uždėtus ant rėlių (szynų), veža mulai. Varinėja mulus jauni pusberniai, kurie vadinasi „dreiveriais”. Teip iszrado „mainos” viduryj, kur nesykį dirba szimtai darbinikų. Požeminiai keliai „gengvės” traukiasi kartais labai toli, per kelias ir per keletą ang. mylių. Sykais eina augsztyn, sykais leidžiasi žemyn, kartais sukinasi, kartais kryžiavojasi, vietomis yra platesnės, vietomis siauresnės, pagal tai, kaip eina anglinės gyslos.

Anglys priskeltos mainose nēra grynos, randasi jose pilna zemių ir akmenų arba „szleitu“ (slate), reikia jas iszvalyti. Valymas anglių atsilieka teip vadinamame „brēkerij“ (braker), pastatytame ant žemės paviršiaus, virszui „szafto“. Isz visų „mainų“ „drēveriai“ atvaro pilnus anglių karus prie szafto, t. y. prie iszėjimo. Ten, tam tykslui pritaisyti vīndai gabena karus į virszų ir mechaniskai iszverczia isz jų anglis ant teip vadinamos pletformės. Ant pletformės stovi keli darbinįkai su spatais ir stumia nelygius grumus tarp didelių geležinių volų, kurie juos triuszkina savō geležiniais dantimis.

Sutrupintos tokiu budu anglys puola ant dratinių grotų, isz kurių pirmos yra labai retos: stambius szmotus anglies užlaiko, o maži byra žemiaus ant antrųjų grotų, jau tankesnių už pirmaisiais ir teip toliaus. . . . Isz paskotiniųjų grotų iszbyra tik smulkmenos, sumaiszytos su žemėmis.

Teip tai, su pagalba tokios prietaisos, anglys buna iszkirstyotos į gatunkus, bet da neiszvalyotos. Del valymo leidžia jas į tam tyczia pritaisytas rynas arba lovius, kuriais jos slenka žemyn, o prie kiekvienos rynos arba lovio sēdi vaikēsas ir renka isz anglių akmenis (pikiuoja szleitus — pick slaites). Teip perrinktos anglys puola į žemiaus pritaisytas dideles skrynes ir jau gali eiti į didelius miestus ant pardavimo.

Savinįkais mainų kartais yra pavienēs ypatos, bet tankiausiai valdo anglekasyklas kompanijos, kurios turi po kelis deszimtis brēkerių. Didesnēs isz kompanijų: „Philadelphija and Reading“ (Schuylkillo ir Northumb. paviete), „Lehingham Valley“ (Schul. ir Luzernēs), „Delevar aud Hudson“ Lackavannos ir Luzernēs „Pēnnsylvania“ (Schulk. ir Luzernēs) yra kartu ir savinįkais placziai iszszakojusių linijų geležinkelio.

Savo „ofisus“ (offices — kancelerijas) kompanijos turi didesniuose miestuose, o prie anglekasyklų laiko perdētinius, kurie vadinasi superintendentais (superintendent), vienas ant kelių brēkerių, o prie kiekvieno brēkerio yra vėl gaspadorius, vadinamas „bosu“ (boss).

„Bosas“ kēravija visais brēkerio darbais, priima arba at-

stato darbinikus, paskiria jiems darbus. Po jo užveizda yra „faierbosiai“ (fierbos), prižiurinti, kad mainose neatsirastu per daug gazo ir loderbosiai (load-bos), prižiurinti kad karų prikrovime, stumdyme ir pervežime butu tvarka, — ir kitokie perdētiniai. Mus žmonės vienog ant perdētinių retai kada, veik niekad, nedasigauna, dirba visi kasyklose kaipo mainieriai ir paprasti darbinikai.

Mainierystė yra tai fachas; mainierys yr' meistru ir ant to turi iszducti egzaminą priesz tam tyczia rėdo paskirtus egzaminatorius: turi mokēt sziek tiek angliszkaĩ susikalbėti, pažinti budą kasimo anglių, žinoti, kur randasi pavojingas mainose gazas, vadinamas „solperiu“ (sulphur), mokėti tą gazą isz mainų „iszvaryti“, pažinti, kur uola nedrucziai laikosi, žinoti, kur ir kiek prie kokios anglies skaldymo dėti parako arba dinamito ir t. p.

Apart to, turi prisięgti, kad bent 2 ar 3 metus yra prie mainų dirbęs. Kurs neiszdavė egzamino, neturi „mainierinių popierų“, t. y. paliudijimų, tas gali dirbti mainose tiktai kaipo „lēberys“ — gizelis 1). Kartais mainierys laiko prie savęs po kelis ir po keletą „lēberių“. Lēberys pagelbsti mainieriui iszgręžti, „iszdryliuoti“ (drill-grąžtas) del parakō skyles, užtiesti rėles arba szynas ant kelio ir prikrauti, „prilioduoti“ karus anglių.

Mainierys uždirba daugiaus už „lēberį“. Jei dirba nuo adynų, tai kompanija mainieriui skaito 20 centų už valandą arba 2 doleriu ant dienos, (10 valandų per dieną), o „lēberiu“ duoda tik 17 centų už adyną arba \$170 centų už dieną. Nuo valandų vienog mainieriai retai kada dirba, ki ba jei butu koks abelnas mainose darbas, szeip visados dera si isz kontrakto, imdami nuo 3 iki 5 dolerių už mąstą isz muszto akmens, jei reikia muszt skylę per uolą, imant į plotį ir į augsztį tiek, kad galētu praeiti mulas su karu (15 iki 16 pėdų ploczio ir 8 iki 10 ilgio) arba, laužant anglis, susidera nuo karų (vagonų), už kiekvieną pridėtą karą anglių gauna nuo 60 iki 75 ir 90 centų už karą (toks karas talpina nuo 3

1) Isz lietuvų, abelnai imant, galima sakyti, jog didesnė pusė turi „mainierines popieras“, nekurie tikrai yra sudėją formališką egzaminą, kiti apvilngai popieras iszsidirbo. treti vėl, dirba su popieromis savo giminių arba draugų, kurie yra iszvažiavę atgal į tėvynę arba yr' užsidėją koki „biznį“.

iki 4 tonų). Mainierys „lėberiams“ iszmoka paprastai nuo sives, bet ne tiek kiek nori, tiktai mokestis per mainų užveizdas yra paskiriama. „Drėveriams“ arba varinėtojam kompanija moka nuo dienų arba geriaus nuo valandų. Nuo 10 iki 12 centų už valandą. Teippat ir „szleitpikiams“. „Szleitpikiams“ tankiausiai buna vaikai, pagal tiesą, turinti virsz 12 metų, arba seniai, sužeisti, paliege, negalinti po žemę sunkaus darbo dirbti. Tie tai uždirba nuo 7 iki 10 centų ant adynos.

Pagal szitas prekes izrodytu, kad darbinikas prie anglių uždirba gana gerai. Teisybė, jeigu darbas pasiseka, — anglis smagiai griuva, jei anglije nėra akmes, „rako“ (roack), jeigu kompanija pristato kiek reikiant karų; tada mainierys uždirba per mėnesį 75— 100, o kartais ir per szimtą dolerių, „lėberys“ gauna nuo 40, 50 iki 60 dolerių. Bet geri darbai ir gera laimė retai kam pasitaiko. Blogiausiai tas, kad paskutiniuose metuose pradėjo labai silpnai dirbti. Yra padėjimas dirbti 6 dienas per nedėlią, po 10 valandų kasdien, , diena į dieną, pilną laiką niekad neiszdirba. Geriausiuose metuose, dirbant gerai, iszdirba apie 300 dienų, vidutiniszkai dirbant — į 200 dienų per metus, o prastai bedirbant, kartais nepadaro nė 100 pilnų dienų. Tankiai mat pasitaiko, kad mainierys kelis mėnesius be darbo iszsėdi. Tankiai pasitaiko, kad per kokią pusę metų, arba ir per isztisus metus, brėkeriai dirba tik po dvi, po tris dienas ir tai nepilną laiką, tik du dienos treczdaliu, t. y. 6 valandas ir 20 minutų kas dien. Atsitinka vėl, jog darbas buna teip blogas, kad iszdirbus isztisą mėnesį, iszmokėjus už paraką, mainieriui suvis menkai kas, kartais nieko nelieka. Amerikoj darbinikas nieko teip dideliai nebėduoja, ant nieko teip nesiskundzia, kaip kad ant bedarbės. Nėra darbo, nēr' nė mokesties. Prieg tam, jeigu priminsime czion pavojų, kokis gali patikti anglekasį mainose: kiek kartų užmusza arba sužeidzia darbinikus puolanti isz virszaus anglis, akmuo, uola, užslėgia žemė; kiek kartų szuvis pagauna; gazas „solperis“ sudegina 1), kiek syk, jeigu dirba, „picziuose (pitch-statumose) nupuola į „brustą“; kiek sykių karai, patamsa, siaurais takais bevaiksczio

1) Solphur, angl. nis gazas.

jant, sutrina; kiek visokių kitokių nelaimių atsitinka, jeigu tą viską apsvarstysime, jei atminsime, kad darbas po žeme yra nesmagus, nesveikas: kalti, gręžti, skaldyti uolą, kilnoti sunkius akmenines anglis, yra sunku; pasirodys, jog b vis mainieriaus Amerikoje, net prie vidutiniszko uždarbio, nėra užvydėtinu. Bet mainierys, pripratęs mainose dirbti, ne'tmena ant tų visą nelaimių ir pavojaus! O nors bedirbant yra suvargęs ir juodas, suodinas, pargrįžęs namo, apsiprausęs, pasilsėjęs, pasivalgęs, apsirėdęs, kada iszeina ant ulyczios, ant susirinkimo arba į kokią publiszką vietą, yra lygus ponas tam, kurs jam duoda darbą, bosui, ir tam, kurs turi tukstanczių tukstanczius ir valdo kastynes, kur jis, mainierys, dirba.

Prisižiurėkime dabartės arcziaus naminiam gyvenimui lietuvių anglekasyklų distrikte.

Vienas angliszkas laikrasztis raszė, kad „foreigneriai“ — praszaliecziai, prie kurių ir mus lietuvius priskaito — „gyvena szantėse (shanty — pasziurė), kurias patys susikala isz lentų. Langai tose „szantėse“ nelygus, durys vienos atsidaro į vidų, kitos į lauką. Viduryj lovos, stalai, suolai ir yra paczių daryti"... Man vienog mažai teko matyti, kad panėsziose pasziurėse lietuviai gyventu, visų viso macziau tokia tik vieną. Bet prie virsz apraszytų „szanczių" labai arti galima prilyginti nekuriuos „kompaninius namus", ką styri sukalti szale brėkerio, o už kuriuos kompanija nuo darbinjū ima gan' augsztą randą. Bakužė, neva ant dviejų gyvenimų, sukalta isz placzių lentų, per kurias vėjas be jokios periszkados eina į vidų: vienas ruimas del gyvenimo, kitas del virimo, du ruimai augsztai po pastryge del gulėjimo, szalti, apleisti, o — ir už tai darbinjkas turi mokėti nuo 4 iki 6 dol. ant mėnesio. Tokie gyvenimai randasi teip vadinamose anglinėse „peczėse" (patch — kaimas), bet ir tos buveinės, jei yr' priderancziai isztaisytos, mandagiai užlaikytos; iszrodo kartais gana patogiai. Geriaus lietuviai gyvena miesteliuose, ypatingai tie, kurie turi savus namus. Susirinkęs kelis szimtus dolerių lietuvis mainierys perka „lotą" (lot — sklypas žemės) paprastai 25 x 120 pėdų d' lumo. Moka nuo \$300 iki \$600 d. Budavojimo hipotiszka kompanija, jei tik žeme iszmokėta, pastato jam namą, kokį nori, tik paskiaus, pa-

mėnesiui, turi mokėti į hipoteką skolą ir procentą. In dešimti metų namas jo, o moka į kompaniją veik tiek, kiek mokėtu randos.

Pažinkime tokį mainieriaus gyvenimą arčiau. Iš lauko išveizdi labai patogiai. Visados ant dviejų gyvenimų; augsztai ir žemai ištaisyti „porcziai“ (porch — gonkos), su išpjautais arba ištekintais pamarginimais; langai dideli, szviesus, su puikiomis langinėmis; stogas guntais dengtas — kaip kokis poniszkas rumas Lietuvoj. Pažiūrėkime, kaip tokius namus stato. Kaip „lotas“ yra platus, (25 pėdos), taip platų paprastai kasa ir pamatą, pailgindami aną iki 30 pėdų. Pamatą, apie 1 mąstą gilų, iszmurina aplinkui akmenais, pakeldami apie mąstą, kaip kur daugiau, kur mažiau, ant žemės paviršiaus. Pamatą užbaigtas, tada stato ant jo taip vadinamas rusztavones — staczius stulpus, sudrutina juos skersiniais, sudeda adverijas, palieka langus, paženkliną padalinimus ruimų, paskui tiesia sparus, lotas ir jau pusė darbo atlikta, reikia tik tai namus „iszpleisteriuoti“ (plaster — tinkas), t. y. iszmusztli viduryj balanomis ir isztinkuoti, o iš lauko apmusztli plonomis siauromis lentutėmis ir jas szviesiai apkvarbuoti, o bus viskas užbaigta. Terpu tinko ir lentuczių pasilieka vieta suvis tuszczia. Sienos, dalinanczius viduryj vieną nuo kito ruimus, taipgi tik iš vienos ir kitos pusės isztinkuotos, virszui tinko tankiausiai iszmusztos margomis popieromis, o viduryj tuszczios. Taip stato Amerikoje medinius namus (frame buildings — rėminiai namai). Kasztuoja jie, statomi ant dviejų pusių, t. y. del dviejų szejmynų, nuo \$1400 iki \$2000. (Kartais stato namus ant vienos szejmynos; kartais vėl ant daugelio — trijų, keturių). Ineikime į vidų. Dailus frontiniai „porcziai“ perdalinti į dvi lygi pusi. Kiekvienoj pusėje yra durys, vedanczius į namų vidų. Kaip „porcziai“, taip ir visi namai yr' perdalinti į dvi dali, del dviejų szejmynų. Surėdymas visų vienokis: trys kambariai žemai ir trys augsztai. Kiekvienas kambarys turi po 12 pėdų ploczių ir apie tiek jau ilgio. Nuo „porczijų“ frontinės durys įleidžia į pirmąjį kambarį, kurs yra paskirtas del priėmimo sveczių.

Toliaus bus.

Gelgaudiszkis.

Ant tiesiojo Nemuno kranto, žemiau Veliūnos, riogso apieisti, pusiau sugriuvę murai tvirtynės, vadintės senovėj Christmemel – krikščioniszkasis Nemunas 1), statytos kryžiokų XIV szimtmetije, laikė karszcziausių su lituviais karių. Storos sienos, subudavotos isz drutų plytų, aplinkui tvirtynę iszkašti revai, kurie reikale galėjo but prileisti vandeniu isz Nemuno, darė ją tvirta, ne lengvai apgalima senovėj. Sziądien revuose auga usnys ir kerai. Pilis apieista, murai suirę. Stogo jau niekur nēr. Boksztai, isz kurių kryžiokai laidydavo kulkas ant lietuvių, pusiau sugriuvę. Szviesiose halėse, kur tekėjo vynas, kur giedojo kryžiokams kariszkas giesmes bardai; guli krūvos mėszlų, kitose kriuksi artymo dvaro kumeczių kiaulės... Teip nyksta praeitė!..

Krikščioniszkuce jau laikuose Christmėmelio pilis pateko szeimynai lietuviszkųjų magnatų Gelgaudų, bene XVII szimtmetije. Nuo tada toj vieta ir pradeda vadintis Gelgaudiszkis. Gelgauda, valdytojas szito dvaro, laike 1830 metų leakmecziio, įsimaiszė į maiszlą, bavo vadu lietuviszkųjų partizantų ir paskiaus, kaip žinios po visą Lietuvą paplitę nesza, parsidavė maskoliams, — pervedė jis savąjį vaiską per prusiszkąjį rubezių ir sudėjo ginklus. Pažvelgtas pardavėjystėj likosi, visiems kareiviams ant Gelgaudos bemurmant, perszautu; perszovė jį jo adjutantas. Padavimas nesza, kad kunas Gelgaudos buvo pamestas ties jo dvaru, Gelgaudiszke, apie kurį dar kalba, ir ilgai valkiojęsi be palaidojimo.

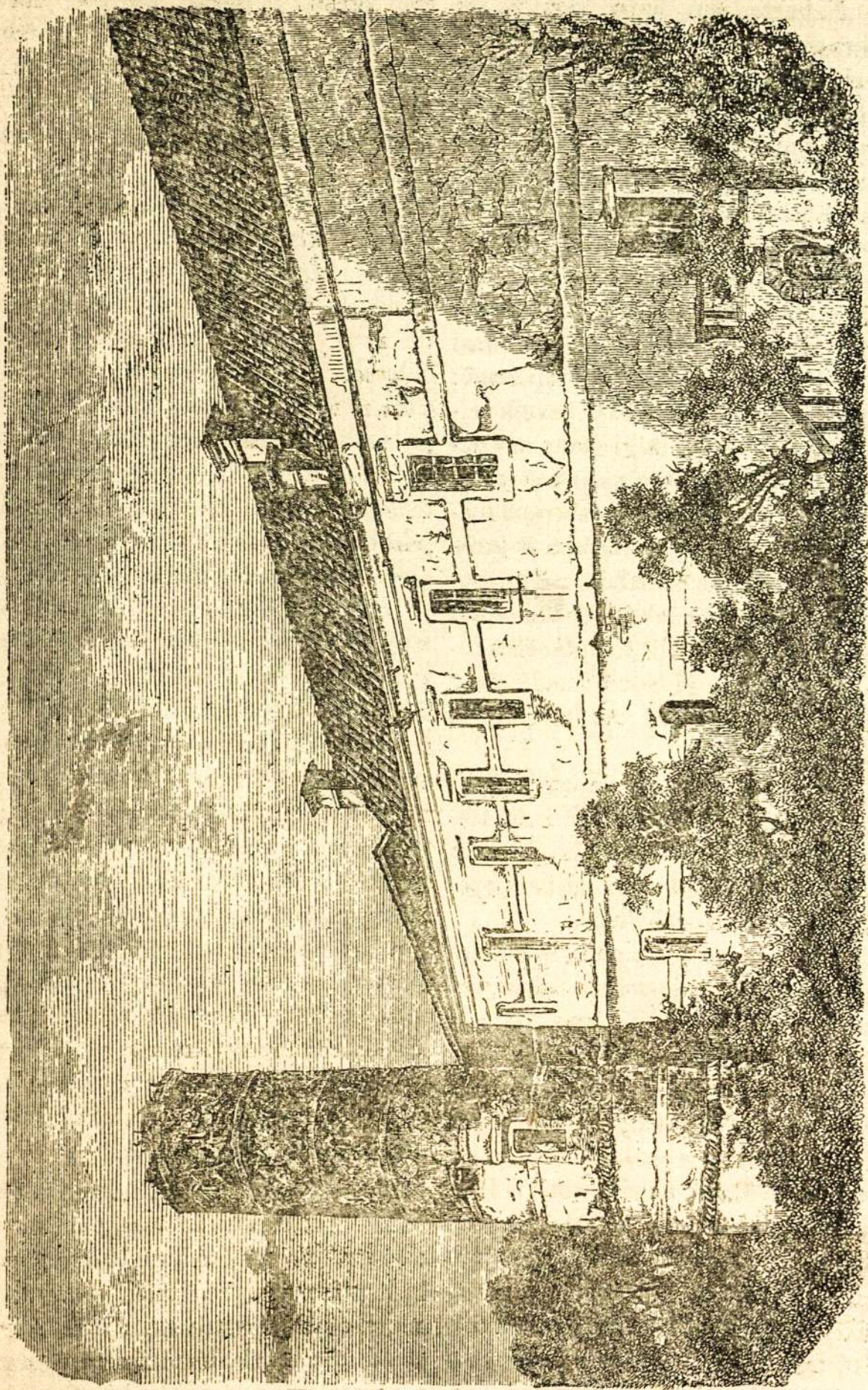
1) Lietuviai turėjo ją kitaip vadinti, bet sziądien vardas jos nėra žinomas.

Paveikslėlis, nuimtas priesz 40 metų, rodo, kaip tvirtynė iszžiurėjo, kad da ciela veik buvo.

Beje, tuoj kitoj pusėj, ant kairiojo Nemuno kranto, kur dabartės guli Keidelių dvaras, buvo anuose garbinuose žiluose laikuose kita kryžiokiszka tvirtynė, vadinama Baierburg (Bavaro pili-). Tos dvi pilys, Baierburg ir Christmėmel buvo kaip ir viena tvirtavietė, isz kurios kryžiokai darė ant Lietuvos užpuolimus. Nemunas iki tai vietai mat buvęs jau krikščioniszkas Nemunas (Christmemel). Baierburgą įstatė Henrikis, kunigaiksztis Bavarijos, nuo ko jis ir likosi pramintas Baierburgu. Toji pils ir galėjo buti užliejama aplinkui Nemuno vandeniu.

Bet nestengė kryžiokai ant visados užsilaikyti Baierburge ir Christmėmelij, nors ilgai jame vieszpatavo. Kronikieriai pasakoja, kad kryžiokus sunaikino ten labjaus jų paleistuvystės, neigu lietuvių galybė.

Baisiai turėjo buti didelės tos kryžiokų nedorybės, kad net padavimas isz tų laikų apie aną pasiliko ir likosi jau seniau rasztuose užraszytas. Vieną kartą kryžiokai, begrobdami Lietuvą, parsivedė nelaisvėn gražią, jauną lietuvaitę. Laike puotos pilij Baierburgo norėjo ricieriai mergele sugėdinti, bet prikaltinti anos prie nedorybės neįstengė. Kal meilus žodžiai negelbėjo, pradėjo ją visokiais budais kankinti. Nepergalėjo dros lietuvaitės nė nožmumai kryžiokų, tik bekankinant, lyg pranaszystėj, praneszė ji kryžiokams, kad kora Dievo neužilgo pasieks juos už jų nedorus darbus. Ir iszties, vieną nakt' atsivėrė žemė ir prarijo viską: pilį ir jos gyventojas. Ir po sziądienai aplinkiniai gyventojai mato jauną lietuvaitę, bevaikščiojanczią po kalną ir po kalno slėnį, ir po vandenis upės Nemuno.

GELGAUDISKES PILIS. (Paveikslėlis, pieštas iš noturos).

Moksliszki isztyrimai.

Planėta Mars ir jos žingėidus kanalai.

Nekartą jau buvo raszyta po laikraszečius, ne iszskiriant ne lietuviszkųjų, apie vieną kaimyniszką mūsų žemei planėtą, saulės sistemo, apie Marsą ir jo žingėidzius kanalus, jungianczius terp savės jures. Kanalai tie turi szimtus angliszkių mylių pločio ir traukiasi ant kelių tukstanczių mylių.

Planėta Mars panaszi į mūsų žemę, bet $6\frac{1}{2}$ kartų už ją mažesnė. Sukasi ji aplink savo aszi, teip kaip žemė; ant apsisukimo reikalauja beveik teiposgi 24 valandų; taigi diena ant tos planėtos teip jau ilga, kaip kad ir ant žemės. Per dangiszką žiuroną matyt ant jo virsziaus kietžemiai ir jurės ir anie žingėidus kanalai. Ne vienas todėl matydamas tą viską, stato klausymą, ar yra ant tos planėtos tokijau iszmintingi sutvėrimai, kaip žmonės ant žemės? Ar ta planėta apgyventa?

Ant to klausymo vienog ir didžiausi mūsų mokslinikiai negal tikrai, teisingai atsakyti, gal jie vien spėti, bet ar jų spėjimai teisingi, apie tai negalime persitikrinti.

Kada tasai mūsų žemės kaimynas savo kelionėj prisiartina labjausiai prie žemės, buva jis nuo jos ant 17,000,000 mylių. Nuo tokios tolimos ir su pagelba geriausių žiuronų negalima matyti viską, kas ant jo pavirsziaus yra.

Planėta Mars, žiurint ant jos ir be žiuronų, iszrodo kaip maža žvaigždutė rausvos parvos. Szviesus tarpai rausvos parvos turbut yra kietžemiais ant jo pavirsziaus, dirva, matomai, turi daug geležies ir todėl kietžemių pavirszius yra rausvos par-

vos; tamsus gi laszai, kuriuos laiko už jurės, yra palszai žalsvos parvos. Per dangiszkus žiuronus tirdami ant tos planėtos, patėnijame pavirsziaus iszmargintą, ilgais tamsiais brukszniais. Brukszniai tie perkerta vienas kitą ir padirbti teip, kad rodosi lyg kad turėjo juos dirbti gerai iszmokinti inžinieriai, o ne gauta, kuri nemėgsta tiesių linijų. Brukszniai tie arba kanalai yra neiszpasakyto didumo. Taigi iszpultu, kad marsiečiai turi geresnius inžinierius negu mes. To dar neužtenka: 1888 m. italiszkas astronomas Schiaparelli užtėmijo, kad tie kanalai, kaip kada pasidvigubina ir tai teip, kad vieną dieną matomas kanalas prapuola ir jo vieton pasirodo du paraleliskai bėganti viens prie kito, nuo 200–300 kyliomėtrų arba tiek jau viorstų. Kaip tuos apsireiszkimus iszaiszskinti, mokslinikiai nesilaiko vienokios nuomonės: prancuzai Perotin ir Flamarion tiki, kad tie kanalai yra tai tenyksezių gyventojų padirbti; profesorius Joly sako, kad tie neva kanalai yra tai kaip ir pylimai pasidare nuo puolanczių ant Marso pavirsziaus daugelio smulkių jo mėnulių arba satėlitų; Keronelli vėl tiki, kad kanalų ant Marso isztikro nėra; jeigu jie pasirodo, žiurint per žiuronus, tai tas paeina vien nuo to, kad mūsų žiuronai klaidžiai parodo.

Pradžioj sziu metų, du mokslinčiai: Antoniady ir kunigas Moret užsiēmė tyrinėjimais tų Marso kanalų ir per eiles tyrinėjimų, persitikrino, kad pasidvigubinanti kanalai pasirodo tik tasyk, kada žiuronas negerai pritaisytas, taigi kad isztikro be-

sidauginančių kanalų ten nėra, tik dvigubus klaidžiai parodo negerai nutaisytas žiuronas. Taigi mat, Antoniady išsiskaido vien anuos dvigubus kanalus, bet vienlinki visgi ten yra. Juos kitas mokslininkas, kunigas Moret šiteip aiškina.

Moret stato klausimą, ar tie tamsūs laszai, koki per žiuroną matyt ant Marso paviršiaus, kuriuos jurėmis vadina, yra isztikro jurėmis? Jis sako, kad tokios jurės, kaip ant žemės, ant Marso negali but, todėl ir tie juodi laszai negal but jurėmis. Per ilgą laiką tēmijęs su geriausiai instrumentais, jis persitikrino, kad Marso atmosferoj vandens gazų nėra ir vandens ten teipogi ne daug, tai nėra ten nė jurių, užimančių didelius plotus. Dar pereitų metų tēmintojai matė tuos kanalus, jungencius ant paviršiaus Marso tuos juodus laszus, kuriuos laikė už jures; tuli isztų kanalų traukė ir per tuos laszus, taigi per jures, vesti kanalus per jures, jeigu tie laszai butų jurėmis, jug negalima? Kurgi todėl gal but tie neva kanalai ant Marso paviršiaus?

Kunigas Moret sako, kad isz savo tyrinėjimų jis persitikrinęs, kad Mars auszdamas, kaip ir kiti dangižki kunai, susitraukė, nuo to užsidėjusi ant jo paviršiaus žievėsuplyšo, pasidarė joje plyšiai, kurie ir yra tais žingaidžiais kanalais. Vidury arba branduolys Marso mat nesitraukė teip kaip ant žemės, kadangi ta planėta, kaipo mažesnė, greičians užsidėjo pluta ir ji negalėjo atlaikyti vidurinio karszečio, turėjo suplyšti, pasidarė ant paviršiaus plyšiai, panėszus į kanalus; ant žemės, prieszingai, branduolys

buvo mažesnis negu užsidėjusi pluta, todėl ji turėjo susiraukszlėti ir isz to pasidarė kalnai ir slėnys. Apart plyščių ant Marso paviršiaus, kur ne kur turėjo pasidaryti ir įdubimai; kuriuose susirinko vandens ir sustvėrė jurės, bet jos neužima tokių didelių plotų kaip musiszkės. Nuo seniai mokintam svietui žinoma, kad oras ant Marso ne teip tirsztas, kaip ant žemės, — bus toks, kaip pas mus ant virszunių augszčiausių kalnų, kur žmonės negali gyventi.

Kalink klimato, vasaros laike visose žemumose tarp ekvatoriaus ir poliųsz siluma buna vidutinė. Vandens, nors jų yra nedaug, įkaista nuo įkaitusio vidurio branduolio ir pakyla paveiksle garų, bet ne augsztai, nuo kurių auganti ant tos planėtos augmenys gauna užtektinai drėgnumo paveiksle tirsztos rasos. Ant augsztų vietų, ant kalnų virszunių, užtai, pagal isztirimus Antoniady, žimos laike oro temperatura turi but apie 130 gradų žemiaus zero, taigi turi but tiek laipsnių szalczio. Kaip tik vandens garai prisigriebia kalnų virszunių, szaltis juos perkeiczia į szarmą, kuri uždengia kalnus, szarma ta matyt kaip kada ir per žiuronus. Tokiu budu matome sniegą ir prie poliųsz, nors ant Marso negal but nė lytaus, nė sniego. Kaip tik tuose krasztuose užstoja vasara, saulės spinduliai greitai nutarpina plėnas eiles szarmos ir ledo, ypacz, kad sziluma isz vidurių planėtos neduoda jiems perdaug susistorėti,

Todel, jeigu ant Marso ir yra gyventojai panėszus į žemės žmones, tai kaip matote, gyvenimas jų labai linksmas ir saldus. Gal but vienog, kad jie turi kitokias ypatybes ir geriaus prisitaikę prie savo sąlygų.

Augimą augmenų ant Marso pripažįsta daugelis mokyntų. Seniai jau jie užtēmijo ant jo paviršiaus tamsią vietą, kurią iki šiol laikė už jures, bet kad ji neatmusza saulės spindulių, todėl negal but vandens paviršiumi. Vieta ta yra žalios parvos. Laike vosaros ir pavasario tamsai laszas yra aiškiai žalios parvos,

bet į rudenį pasirodo ant jo geltonos plėtmos. Astronomas Lovelt sprendžia, kad ta tamsioji vieta turi but augmenų uždengta, gal tur but giria, o joje toki medžiai, kurių lapai rudenij pagel-ta, taigi negal but giria panaszia į mūsų spyglinius medžius, bet turi susidėti isz lapuotų medžių.

Teip tai iszrodo žvaigždė Marsas, pagal moksliszkus isztirimus.

Isz kur paeina mūsų žvėrys?

Ant to klausymo ne vienas atsakys, kad gyvenanti ant žemės visokių veislių gyvi sutvėrimai priviso per lytiszką veisimąsi, taigi, kad per sujungimą atsakančių užvaisinančių organų, kurie, iszduodami reikalingas sėklas, duoda pradžia užgimti naujam vaisiui. Reikia vienog pridurti, kad ne visada ir mokyti buvo tos nuomonės. Priesz Christiaus užgimimą garsus savo laike mokytas Aristotelės ir kiti jo laikuose gyvenę, tikejo, kad unguriai, žalciai, vėžiai, varlės veisiasi isz dumblo pruduose ir upėse ir kad kirmėlės, kokių buva daugybė pastipusiuose žvėryse, pasidar isz puvančių paties kuno medegų. Dar 17 amžije mūsų metskaltiaus tikėjo, kad glistai, kurie veisiasi žmogaus vidurinoose, paeina isz syvų paties žmogaus kuno. Dar pirmutinėj pusėj dabartinio amžiaus, mokytiejie. Pucket ir Heckel tikėjo, kad smulkus vandeniniai sutvėrimeliai, sufusorijoms vadinami, teiposgi bakterijos ir kiki žemesni sutvėrimai gal paeiti ir veistiesi be jokio prisidėjimo tokių jau sutvėrimų, taigi, kad jie veisiasi neturėdami tėvų, buk jie pasidarę per susijungimą medegų, isz kurių susideda jų kunas. Taigi, mokyti visada prisilaiko tos nuomonės, kad drauge su paėmimu gyvų sutvėrimų nuo veisimosi tokių jau

sutvėrimų, per jų prisidėjimą, yra gamtoj ir kitoki pasidauginimo arba veisimosi budai, prie kuriu pirma buvusios gentkartės veima nė jokio dalyvumo, nauja gentkartė pasidaro visai savistoviai, be prisidėjimo kitų tos pacios veislės, taigi, tokį be tėvų veisimosi budą vadina archigoriga. Isz pradžių tikėjo, kad archigoriga arba veisimasi be tėvų gali atsitikti tarp visų gyvų sutvėrimų, paskui tą pripažino tik žemiausių veislių sutvėrimams, kurie iki pakesnių laikų buvo mažiausiai isztirti, kadangi jų gynomis akimis negalima matyti del jų mažumo. Paskutiniuose vienog laikuose mokyti ir tų žemiausių sutvėrimų neaplenkė prie savo tyrinėjimų ir persitikrino, kad ir tie negali pasidaryti pat's, isz sudedančių jų kuną medegų be prisidėjimo tokių jau sutvėrimų, teipgi ir tie mažiausi, beveik neturinti organų, sutvėrimai panaszus į dulkę organiszkos medegos, negali pasidaryti pats, bet veisiasi per prisidėjimą tokių jau sutvėrimų, taigi per prisidėjimą tėvų, t. y. teippat, kaip ir tarp augsztesnių sutvėrimų, nors ir ne tokiu jau budu užsivaisina. Mokyti geriaus pažinę tuos žemiausius sutvėrimus persitikrino, kad ir tarp jų nėra archigorigos, kad jos dabartiniuose laikuose gamtoj niekur nėra,

kad visi sutvėrimai ęsanti ant žemės paeina nuo tėvų tos pacios veislės.

Nors sziądien nieks neabejoja, kad visi ęsanti ant žemės gyvi sutvėrimai lygiai žemiau-ir, kaip ir augszcziausiu laipsniu, paeina nuo užvaisinimo tėvų, bet turėjo but laikas, kad kada nors turėjo atsirasti pirmutiniai gyvi sutvėrimai, jie negalėjo užgimti nuo tėvų užvaisintos sėklos, kadangi jeigu jie atsirado pirmutiniai, tai priesz juos gyvų sutvėrimų nebuvo, taigi nebuvo nė tėvu, kurie galėjo duoti vaisinanczią sėklą. Tie pirmutiniai atsiradę ant žemės gyvi sutvėrimai galėjo atsirasti tik per teip vadinamą archigoriją, taigi tiesiog per susijungimą medegų, isz kurių susideda tų sutvėrimų kunas. Koki buvo pirmutiniai atsiradę gyvi organiszki sutvėrimai, nekalbėsime, tiek pasakome, kad jie galėjo prigulėti prie žemiausių veislių. Isz jų tai, pereidami visokias permainas per milijonus arba milijardus metų ir iszsidirbo visi tie gyvi sutvėrimai, netik tie, kurie dar sziądien yra ant žemės, bet ir tie, kurie ant jos seniai gyveno, o isznyko, persikeitus sanlygoms. davė veislę tinkanczią geriaus prie persikeitusiu sanlygų. Taigi, pirmutiniai gyvi sutvėrimai ant žemės netik galėjo, bet turėjo atsirasti tik per archigoriją, taigi pasidaryti tiesiog isz susidedanczių jų kuną sudėtiniu arba medegų. Tuli mokyti, kaip antai Thomson, Nahu, Weinland, pasiremdami ant to, kad ant tulų nupuolusiu

isz dangaus meteoriszku akmenų rado terp kitų sudėtiniu ir dalis, žvėriu arba gyvių kuno nesudegusias, nusprendė, kad tuli meteorai nesudegę, ir kad su jais nuo senesniu dangiszku kunų galėjo ant žemės nupulti ir gyvi organiszki sutvėrimai, kurie prie puolimo nesudegė ir davė pradzią žemės gyviems sutvėrimams, nuo kurių paeina visi sziądien ant žemės gyvenanti sutvėrimai. Ar ta-ai spėjimas teisingas, susekti negalima. Jeigu vienog ir teip but, tai vėl kyla klausymas, isz kur ant anų dangiszku vietų atsirado organiszka gyvybė? Ar sziaip ar teip bus, visgi ant galo prieisime prie to, kad pirmutiniai gyvi sutvėrimai, jeigu ne ant žemės, tai ant kitų dangiszku svietų turėjo atsirasti per archigoriją, taigi, tiesiog isz susijungimo reikalingų ęsanczių gamtoje medegų, teip, kaip antai ir visi dangiszki kunai susitvėrė isz miglotiniu dulkiu.

Ar sziądien archigorija neatsitinka, teiposgi negalime spręsti, žinome vien, kad sziądienis gyvų sutvėrimų veislės yra tai vaisius jas pagimdžiusiu tėvų, bet apart to gal but, kad ir sziądien per archigoriją gamta bando tverti kokius gyvus sutvėrimus, tik tie neužlaiko kovos už buvį su geriaus prie sziądieniniu iszlygų prisitaikiusiu gentkarczių, pagimdytų tokių jau gyvų sutvėrimų, taigi, paeinanczių nuo tėvų ir per tai per archigoriją pagimdyti greitai isznyksta, neužsilauko ilgiaus.

Elektrika Amerikoje.

Elektrika da suvis neperseniai pasiliko pagauta ir įkinkyta į maszinas vietoj garo, ir szejp žmonės da suvis neperseniai pradėjo isz jos naudotis, o vienog pritaikymas jos prie

gyvenimo sziądien yra didelis, o diena į dieną iszradimai ant elektrikos lauko vis kyla.

Dr. A. Kennely paduoda prilyginimus.

Priesz 15 metų (1884) Philadelphijoje buvo elektrizka paroda, pasirodo, kad elektrika tame laike da buvo suvis menkai pritaikyta prie gyvenimo ir naudą isz jos žmonės da turėjo neperdidę.

Priesz 15 metų, daleiskim, didžiausia elektrizka maszina buvo padirbta pajiegos 66 arklių, o dabartės dirba elektrizką masziną 5,000 arklių pajiegos.

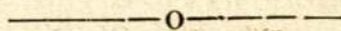
Elektrizkos lempukės priesz 15 metų ka-ztavo po \$1,00, o dabar kasztuoja tik po 18 centų, o priegtam dabartinės lampukės yr' kur kas pagerintos.

Priesz 15 metų elektrika buvo ar-

ti szeszis syk brangesnė, o dar vis atpinga. Fabrikai noriai yra budavojami ten, kur pigiai yra gaunama elektrika. Dr. Kennely apskaitė, kad szimet į elekttizkus pritaikymus yra Amerikoje idėta pinigų į \$1,900,000,000. Isz tų į 600 milijonų yra idėta į elektrizkus žiburius, o apie 150 milijonų į telegramus ir telephonus.

Da nesuėjo suvis 11 metų, kaip iszrasti elektrizki karai (trolley cars), o sziuose metuose yra arti 14 tuktanczių mylių rėlių, ant kurių vaiksčioja elektrizki karai.

Žodziu, pritaikymas elektrikos prie visokių szakų mokslo ir pramonės kasdien milžiniskai kyla.

NAUJAUSI ISZRADIMAI.

Italizki mokslincziai: Nasini, Anderlini ir Sabondori, tirinėdami gazus besiverczianczius isz vulkano Wezuvijaus, susekė cielą cilę naujų chemizkų elementų. Vienas isz jų duoda tokį jau spektrą kaip ir saulės žibantika-runa. Elementai tie yra gazai, bet jų kitur niekas iki sziol ant žemės neužtė-mijo.

Vienas prancuzas iszrado budą, kaip galima pervarant tikt vieną kartą per masziną, atmusz į spaustuvėj visokiose parvose abrozus. Prie dukartinio abrozų spaudinimo budo, kiekvieną abrozą reikia tiek kartų perleisti per masziną, kiek ant jo yra parvų.

Profesorius „Illinois Collage of Photography“ Esinghamas Mc Donough teip pagerino savo iszrastą nuėmimo fotografizkų paveikslų visokiose parvose budą, kad jo nuim

tos fotografijos iszrodo lyg kad butu teplioriaus ranka padirbtos. Tas naujas fotografavimo budas visokius abrozus padarys pigesniais, nereiks ant padirbimo abrozų samdyti tepliorių, kadangi ko pijas geriausių ir brangiau-ųjų galima bus nuiminėti su fotografijos pagelba.

Windabonos daktaras Hirschhorn iszrado vaistą nuo lunatizmo. Vaistastas yra elektrika. Užtenka lunatiką elektrizuoti, o tasai naktimis nekel-sis isz lovos ir miegodamas nevaiks-czios. Lunatizną iki sziol daktarai laike už neiszgydomą ligą ir ją visai nebandė gydyti.

Paryžiaus audynės jau pradėjo ansti puikius audimus isz vortinklių. Audimai toki, kaip szilkiniai, teip jau druti, bet už tokius daug lengvesni. Vorų veislė, kurių vortinkliai tinka ant audimo, gyvena prancuzizskose ant valdybose, ant salos Madagaskar.

Dabar tenyksesiai gyventojai pradėjo tyezia vorus auginti, kurių vortinkliai gerą augintojams atgabena pelną.

Vienas Berlyno inžinierius iszrado medegą, kuria pripildytos bombos, susidavusios po szuviui ar tai į žemę, ar į vandenį, užsidega. Ugnies tos nė jokiu būtu negalima užgesinti, dega ji teip ant vandens, kaip ir ant žemės.

Galima tokią bombą užkasti į žemę, arba paskandinti vandeni, bet kaip tikt ji iszkyta ant paviršiaus, tuojaus, be jokios matomos prežasties, vėl užsidega ir dega teip ilgai, kol visa medega neiszdega. Bandymus atliko laike vokiszka kariszkos laivynės mane rų ir jie teip buvo pa-ekmingi, kad Maskolijos kariszkos valdžios nuspendė tą iszradimą nuo iszradėjo nupirkti.

Isz statistikos.

Kiek kasztuoja karės?

Karės už neprigulmingumą kasztavo \$135,193,703 dol. ir 30,000 žmonių gyvaszių. — Indijonų karės kasztavo 1 milijardą dol. ir 49,000 žmonių. — Civiliszka karė Amerikoje 8½ milijard dol. ir 544,000 gyvaszių.

Amerikos gyventojai.

Airis Mikas Davitt patalpino Londono laikrasztij „Times“ skaitlių gyventojų Suv. Valstijų Amerikos, pagal tautiszką paėjimą. Viso Suv. Valstijose yra 70 milijonų gyventojų. Pagal jį:

Airių yra	—	16 milijonų
Vokieczių, Holenderių	13 „	
Anglų, Szkotų ir Velszių	13 „	
Francuzų	5 „	
Skaandinavų (szvedų, norvėgu)	3 „	
Slavų	7 „	
Italų	2 „	

Izspanų ir Partugalų
Nigerių ir Kinieczių

3 „
7 „

Viso

70 mil.

Daugumas laikraszių tą skaitlių nelaiko už tikrą, ką mes ir, jau bent kas link Slavų, už klaidų priimame. Klaidus yr' ir kas link kitų: Airiai, Francuzai, Izspanai, Italai, veik vis Slavai ir dalis (bent 3 milijonai) Vokieczių yra isz paėjimo katalikais; iszeitu, kad katalikiszko paėjimo yra 35 mil., o tuom tarpu dabar katalikų Suv. Val. skaitosi tik į 8 iki 10 mil.

Slovakai Amerikoje.

Vokiszkas laikrasztis „Katholische Slovaku. Slovaku Amerikoje nēr' ką Sontagsblatt“ (n. 21) paduoda, kad daugiau už lietuvius; todėl tiek Suv. Valstijose Amerikos yra 200,000 n'iszpuls. Lietuvių yr' tik , 75,000.

Vieszpatysezių turtas.

Garsus anglų statistikas naujai apskatė turtą didesnių svieto vieszpatysezių, remdamasis ant vaisingumo žemės, vertės namų, vertės tavorų, pinigų. Pagal jį iszėjo, kad:

Suv. Val. turi turto ant	81,750 mil.
Didėji Britanija (Anglija)	59,030 „
Francija	47,950 „
Vokietija	40,260 „

Maskolija	32,125 „
Austrija	22,560 „
Valakai	15,800 „
Izspanai	11,300 „

Suvien. Valstijos Amerikoje yra turtingiausia ant žemės szalis, o turtai jos da kur neiszsemti, da vis kyla, kada daug kitų vieszpatysezių jau priėjo auksciausia laipsni.

Diedai.

Paraszė.

Adomas Mickevycius.

Lietuviszkai sutaisė

Jr. Jonas.

(Pabaiga).

Per meldimą šį mus' brangų?

Mažu badą kenti baisų?

Imkie pieno, te cukorį,

Valgyk vuogų, ragauk vaisių,

Šią, pasakyk tik ką nori,

Kad išigauti į dangų?

(Vaidyklė tyli).

CHORAS.

Tamsa viską tur' apglobus,

Kas iš to bus, kas iš to bus?

BURTINIKAS.

Bylok, vaidykle baltoji!

Ko nešneki, nebyloji?

CHORAS.

Ko nešneki, nebyloji?

BURTININKAS.

Nori, mus' valgių ragaukie,

O jei ne, tai atsitraukie....

Kas neklauso prašančiųjų,

Vardan Dievo ir šventųjų;

Ve kryžius, ve šventint's vanduo!

Nein' valgių raguti,

Gal' sveik's sau keliauti,

Umai, tuoj, tuo!

(Vaidyklė stovi).

CHORAS.

Kas neklauso prašančiųjų,

Vardan Dievo ir šventųjų;

Ve kryžius, ve šventint's vanduo!

Nein' valgių ragauti,
Gal' svik's sau keliauti,
Umai, tuoj, tuo....

BURTININKAS.

Matot, kokią turi syla,
Nė prabyla, nė išdyla,

CHORAS.

Nė prabyla, nė iš dyla!

BURTININKAS.

Dvasia patrempta, sakykie,
Kas tu esi ko tau reikia?
Pati atstokie, išnykie,
Nes išvarysim prakeikę.

(Po valandai žegnodamas).

Eik, po plynių, ant klampynių,
Ant amžinųjų kankynių,

(Baidyklė stovi).

Kas čion daros', kaip čia vyksta!
Nė prabyla, nė išnyksta!

CHORAS.

Nė prabyla, nė išnyksta!

BURTININKAS.

Tegul, paliausiu grumojęs,
Grumojimas nenuvijo.
Dabar, paduokit krapylą,
Imsiu šventint užsimojęs....
Nė švento vandens nebijo!
Nepranyksta, neprabyla;
Tik be žado, kvapo tapo,
Nei atminklas kur ant kapo.

CHORAS.

Nepranyksta, neprabyla,
Tik be žado, kvapo tapo,
Nei paminklas kur ant kapo!
Visur tamsu, kurčia, tuščia,
Kasgi bus čia, kasgi bus čia?

BURTININKAS.

Baisus daigtas tai, mergyte,
Kas toj ypata baltoji?
Mums tik baimė, didis dyvas!
Kam tu galavą nešioji?
Jug šeimyna ir pats gyvas.
Šnekėk, kalbėkie, rutyte!
Ko nekalbi? ko šaipaisi?
Gal su juom kame žinaisi?

CHORAS.

Ko nekalbi? ko šaipaisi?
Gal su juom kame žinai-i?

BURTININKAS.

Apsmilkinti da bandysiu.
Duokit stulą ir grabnyčią...
Per niek smilkinti bandyčia,
Ir žegnočiau po daug kartų,
Jau baisybės nenuvysiu.
Vyrai, imkit tą mergaitę
Ir išveskite už vartų,
Iš kur atėj?, gal? sau aiti...
Ko šaipaisi? ko kraipai-i?
Matyt, tu su juom žinai-i?

CHORAS.

Ko šaipaisi, ko kraipai-i?
Matyt, tu su juom žinai-i?

BURTININKAS.

Kaip piemenę pavėdėjo,
Ir vaidyklė eit pradėjo!
Kur tik kreipias?, kur tik veda,
In jos pėdas kojas de la...
Visur tamsu, kurčia tuščia,
Kasgi bus čia, kasgi bus čia?

CHORAS.

Kur tik kreipias?, kur tik veda,
In jos pėdas kojas deda...
Visur tamsu, kurčia, tuščia,
Kasgi bus čia, kasgi bus čia?

-----o-----

Kiek žmogui reikia žemes.

<p>Gyveno Lietuvoj ukinikas, var- du Simas, pravarde Szlekys.</p> <p>Turėjo jis du ubu lauko, geros žė- mės. Gyveno be skolų, be bėdų, be vargo, su savo jauna pacia Rože ir su pora vaikuezių.</p> <p>Sekėsi jam viskas kuogeriausiai. vien tik buvo bloga, kad Szlekys bu- vo per daug godus ant žemės. Tė- vas paliko jam žemės pusę ubo, buvo per mažai. Dasipirko nuo susiedo kitą pusę ubo, da per mažai. Ap- sivedė, gavo į pacios dalį antrą lau-</p>	<p>ko ubą, visgi per mažai. O dan- giaus jau nė pirkti nėra už ką, nė gauti nėra kur.</p> <p>Rupinosi, graužėsi Szlekys del sa- vo godumo ir nežinojo ką bedaryti. Išgirdo ale jis, kad už jurių- marių, tolimoj Amerikos szalij, yra tiek žemės, kad ten jos kiek norint už dy- ką galima gauti ar už mažus pinigus didelius plotus nusipirkti; ir užsima- nė į Ameriką keliauti.</p> <p>Draudžia jį pati, neklauso. Verkia vaikueziai, nuduoda — negirdi. No-</p>
---	---

ri perkalbēt susiedai, giminēs, perkalbēt nesiduoda, rengiasi į Ameriką ir gana.

Pardavē Szlekys ukę, triobas, gyvulius ir visą turtą, susidėjo pinigų į kiesznių, pasiēmē paczią, vaikus ir iszvažiavo.

Važiavo dieną ir kelias dienas, nedėlią ir kelias nedėlias, kol neatvažiavo į didelį Amerikos miestą, į New — Yorką. Iszlipo, dairosi, aplinkui, kaip akys užmato, visur namai, gyvena žmones, o atliekamos žemės niekur neregėti. Klausia praeinanczių, kur czia galima gauti už dyką daug žemės, o vi-i isz jo tik juokiasi.

Tai da ne czia gaunama žemė už dyką — pamislijo Szlekys — ir nuvažiavo toliaus į Ameriką.

Privažiavo Pensylvanijos angliakasyklas. Žmonės po žeme dirba, o aplinkui visur kalnai, akmens uola apkloti. Žemė netikus, o ir ta užimta. Pensylvanijos lietuviai kalbino Szlekį, kad pas juos apsigyventų, kastu anglis, bet Szlekys dirbti anglyse nenorėjo, norėjo žemės ir nuvažiavo toliaus.

Privažiavo Ohio farmas. Laukai lygus, gražus, gyventi butu ramu, miela, bet nelaimė del Szlekio, apgyventi, apdirbti, trioboms apstatyti. O pirkti žemės czion Szlekys negali nė tiek, kiek kad Lieiuvoj turėjo.

Važiuoja da toliaus.

Viduryj Amerikos yr' tuszti tyrai, — plotai derlingiausios sviete žemės. Yra tai Amerikos indieczių teritorijos arba rezervės. Balti žmonės ten negyvena, tiktai indiecziai. Sunkaus darbo jie nedirba, vien szauo paukszczius, žvėris, gauda žuvis, o žemės turi tiek, kad nevien akimis ir mislia apinti negali.

Nuvažiavo pas juos Szlekys. Ap-

sistojo, surado indieczių szatras ir klausia jų ar neturi padovanoti jam daug žemės. Nesuprato iszpradzių indiecziai, ko Szlekys nori, bet paskui suprato ir nuvedė jį pas savo vadą.

Pažiurėjo vadas į Szlekį, palingavo galva, pakraipė, nuszypsojo ir sako:

— Gausi, girdi, pas mus žemės daug, labai daug, bet turi padaryti sziuos tris daigtus: pirmas daigtas, turi iszszadėti savo prigimto kraszto, antras daigtas, turi atszadėti savo kalbos, o treczias daigtas, turi iszszadėti tėvo ir motinos savo.

Ar tinki ant to?

— Tinku, atsakė Szlekys.

— Jei tinki, tai turi, girdi, atsi-sukti atgalios, nuszpjauti, o paskui pult ant žemės ir pabuczuiot žemę, ant kurios stovi.

Szlekys atsisuko, nuszpjovė, pabuczuiavo indieczių žemę, — ir teip tėvynės jau iszszadėjo.

— Dabar, sako vadas toliaus, turi vėl nuszpjaut, uždėt ant liežiuvio vieną pirsztą ir vėl nuszpjaut; teip turi padaryti tavo pati ir tavo vaikai.

Szlekys uždėjo pirsztą ant liežiuvio sau, uždėjo teipgi pacziai ir vaikams, nuszpjovė pats ir jiems liepė nuszpjauti, — ir teip atszadėjo prigimtos kalbos.

— Pagalios, sako indieczių vadas, turi rasti du lygiu akmeniu, sudėti juos, paskui per juos perszokti, o perszokus mesti į vandenį, kad nė pedsakio po jų neliktu:

Surado Szlekys tuodu akmeniu, kaip vadas liepė, sudėjo juos, perszoko ir įmetė į vandenį, — teip atszadėjo tėvo ir motinos savo.

Cha, cha, cha, nusijuokė garsiai indieczių vadas isz Szlekio, matyda-

mas, kaip jis lengvai išsižada ir savo prigimtos šalies ir savo kalbos, net savo tėvo ir motinos del sklypo žemės ir vėla jam sako:

— Pripilkie kiaurą kibirą pilną vandens ir pripylęs pilną užlaikykite, tada žemės gausi, kiek norėsi.

Nusiminė Szlekys, bet neilgai dumojęs susijieszkojo kiaurą kibirą ir pila į jį vandenį. Kiek įpila, tiek tuoj ir iszbėga.

Indiečiai, žiurėdami į jį palingavo visi galvomis, pasijuokė, bet vadas, pasigailėjęs jo, vėla tarė:

— Žmogeli, sako, kiauro kibiro vandeni tu nepripildysi, bet savo godumą gal prisotinsi, užganėdinsi. Rytoj iš ryto, kad atsikelsime, galėsi eit apie szituos tyrns, o kiek nuo saulės tekėjimo iki pat nusileidimo apeisi, tiek tavo.

— Nudžiugo Szlekys.

— Na, mislia, nors sykį pralobsiu.

Nuėjo gulti, bet nē miegas neima. Laukia rytojans ir dumoja, kokius rytoj apeis plotus tyro, kiek daug laimės žemės? Bemislijant ir praszvito. Atsikėlė, rengiasi į kelionę.

Pabudo ir indiečiai ir pradėjo rėkti, kliegti ir szvilpti, džiaugdami, kad turės pik-niką.

— Na, sako vadas Szlekiui, pradėk. Eikie pirmiaus po tiesiai, paskui patrauk tiesiog, paskui pasuk į kairę ir grįžkie atgal, ale teip, kad padarytum keturkampį plotą. Kiekvieną kampą, kada užsuksi, paženklink kuom nors, kad butu pažym, kur tavo lauko rubežiai. Tiktai ant pat saulės nusileidimo turi buti jau szatroj, o jei į laiką nepargrįži, viską pragaiszinsi.

Szlekys ant visko sutiko ir kaip tik saulė pradėjo rodytis, pasileido

eit, ale neėjo, tiktai bėgo.

Ateina pusryčiai, ateina ir prieszpiečiai, o jis vis bėga į vieną ir tą pat szoną. Norėtu pasukti, bet iszkaula, — ton daili pievutė, kalnelis, lygumėlė, nesinori palikti.

Mato vienog, kad jau netoli ir pietus, paziurėjo atgal, regi, kad kur, kur, toli nubėgęs, o jug reikia da tris keturkampio szonus apeiti. Sustoj, padėj' akmenį ir pradėjo bėgt į kitą krasztą, tiesiog. Norėjo ilsėtis, ale nebuvo kada.

Jau saulutė pietuose, jau ir po piet. Da nieko nevalgęs; vertėtu ką užkasti, ale nesinori laiką gaiszinti, geriaus bėgt. Bėgo da, bėgo, sustoj, padėjo vėl akmenį ant antro kampo ir pasuko atgal, trecią liniją daryti, nes jau ir teip per ilgą plotą į tas dvi pusi užēmė.

Prakaitas visą apipylė, kvėpuoja sunkiai, ale rodos nēr', reikia skubint ir tai labai skubint, nes kitaip galima viską pražaisti.

Bėga vėl. Jau saulutė suvis leidosi į pavakarius, kada ant treciojo kampo padėjo akmenį. Da likosi viena linija, o Szlekys suvis pailsęs, jau ką tik kvėpuoja. Ale rodos nēr', reikia bėgti.

Saulelė visai žemai, beveik ant nusileidimo, bet Szlekiui bėgti ir jau nekas liko. Matyt szatros. Indiečiai, isz szatry isz-ipybę laukan, spiegia Szlekį pamatę ir ploja delnais; o pati su vaikucziais isztiesus rankas laukia, bijosi, kad tik vyras nepasivėlytu.

Bet Szlekys jau teip pailsęs, kad visai nepabėga. Trypia tik kojomis ant vietos, o kelt toliaus veik suvis negali; norėtu, ale negali.

Sztai saulutė paskutinį savo spin-

dulį jau kavoja už žemelės kraszto. ruoti, o atmieravo tik nuo kojų iki Szlekių net szurpuliai paēmė; sustenėjo jis, sudejavo, paszoko isz visų pąjiegų, paszoko ir parpuolė.

— Iki sziczion mano! surikoda, isztiesdamas rankas tolyn, norėdamas pasiekti szatrą, suriko, sustenėjo da sykj; ir negyvas.

Pribėgo pati su vaikucziais prie Szlekių; rėkt, verkt, kad juos naszlaicziais - siratomis svetimoj szalij terp indiezių paliko, ale gelbėt nieko negalėjo.

Atėjo ir vadas, apziurėjo Szlekių ir jam jo žemę pripažino.

— Iki sziczion jojo! sako, ir paszaukęs indiecius liepė žemę atmie-

galvos ir nuo vieno szono, kaip gulėjo, iki kito, — tris mastus ilgio ir pusantro ploczio, atmieravę isz kasė duobę ir jį palaidojo, — tiek tik Szlekiui žemės svetimoj szalij ir reikėjo *).

*) Mislis paimta isz L. Tolstojaus ir isz lietuviszko pasakojimo apie godų generalą, kuriam karalius už jo nuopelnus dovanuoja tiek žemės, kiek jis per dieną apjos. Bejojant krito arklys, tada generalas pats bėgo, pailsęs da bėgo, parpuolė, o mirdamas, isztiesęs rankas, rėkė, kad „iki sziczion mano“.

Jr. Jonas.

Liettuvis ir giria

Tu girelė, tu žalioji!
Ko graudingai teip vaitoji?
Ar krutinę plėszo vėjas?
Ar tau Dievas davė jausmą?
Ar supranti ir tu skausmą,
Kurs teip spaudžia, palytėjęs?
Bet žalioji — kaip Liettuvis:
Užzavėtas jų liežuvis,
Neatdengs skaudžios krutnės!
Tik kad žmonės jų nemato,
Birt jiems aszaros paprato,
Lyg kad rasos sidabrinės.

Kad ląksztįngala užgieda,
Kad pavasaris jau žiedą
Isz žalių lapelių gvildo,
Vėl girelė ir Lietuvio
Džiaugsmas nėturi liežuvio,
Nors krutinę ir suszildo.

Vietinai Rupescziai.

Žingsnis pirmyn.

Troksztame mes visi, kad lietuviai butu apsiszvietę, kad pakiltu protiskai ir dvasiskai. Bet jie gali izslavinti savo protą, kad sė nemoka skaityti, o raszyti, skaitant su suaugusiomis moterimis, nerasime nė penktą dalį, kad mokėtu. Neturim tikrų žinių, bet neapsiriktume sakydami, kad visi septyni lietuviszki laikraszczai, iszeiną Amerikoj, paimti į kruvą, neturi daugiaus, kad 5 tukstanczius skaitytojų. Naudingiausios knygos, iszduotos pasteruose metuose Amerikoj, turi teip mažai pirkėjų, kad reikia net stebėtis, ir tas paczias agentai turi kaip ir verste žmonėms į rankas įbrukti. Norėdami mus žemesnius brolius apszviesti, kaip ir su kiekvienu darbu, nepradėkime nuo galo, tik nuo pradžios, ukvatinkime juos, kad mokintusiskaityti ir raszyti, o kurie galime, pajegiame, tverkime vakarines mokslaines ir patys nemokanczius pamckykime; kad labjaus žmones prie susirinkimų ir mokslainių pripratinti, laikykime prakalbas, pranezimus, pamokinanczius skaitymus

(tik tokius kurie žmones nearzintu, o naudą atnesztu, į partijas nedalintu, tik iliepsnojusius vaidus geintu).

Szimet, isztikro, mes ant teisingo kelio apszvietos pradėjome žengti. Kersztai (visi isz to džiaugiasi) pradėjo aprinti, bent truputį szvelnesnę formą įgavo, tai szia, tai ten girdēt ietuviai turi susirinkimus, tankesnes prakalbas, jungiasi prie blaivystės, ypatingai daugelije vitų, girdēt, atidaro vakarines moklaines:

Chicagoj szį rudenį net trijose vietose bus atidaryta del lietuvių vakarinė mokslainė. Clevelando lietuviai teipgi iszsirupino nuo miesto valdžios, kad parengtu del lietuvių vakarinę mokslainę; miēstas ant užlaikymo mokytojaus duoda kasztus. Philadelphioj, Mahanoy City, Baltimorej, Waterbury bus atidaryta mokslainė, kaip ir praėjusiuose metuose. Plymouthe mestas prižadėjo užlaikyti net du mokytoju — del vyrų ir moterų, jei tik užsiraszys atsakantis skaitlius. Braliai, visur, visuose miestuose griebkimės prie apszvietos ir blaivystės!

Blaivinkai turės Organą.

Raszėme pereiname „Tėvynės” toms blaivystės draugystėmis. numerij, kad daugelije lietuviszkų Pittstono ir Scrantono blaivynikų kolonijų suriuszo tvertis Draugystės Blaivystės. Sziamė nusprendė, kad nuo naujų metų blaivynikai ant tikro izdavinės savo organa „Blaivystės Laiszkas”, kurs bus izleidžiamas povizdij kniugutės, (in 8) vieną kart per mėnesį. „Blaivystės Laiszkas” neuž-iimi-nės niekuomi kitu, kaip tik blaivystės reikalais. Toji žinia, man rodos, nudžiugdins kiekvieną lietuvi tėvygyuoja, nutarė laikytis izsvien su kinaini.

Radikalizskas vaistas.

Baltimorės korespondentas i karziarnikus, kurie leidžia savo na- „Vienybę” skundžia vietinius lietu muose kortuoti, reikią apskusti poli- cijai. Tai jau butu triaczius atsitikimas, kad lietuviai vieszai papiktinimą da- ranezius vientauczius, atiduotu poli- cijai (1, byla p. Baczkaucko už „Sau- lę”, 2, Minersvillės kliubo nurodymas policijai pesztukų). Mat, mes patys jokiū budu negalime pasitaisyti.

Bukime žmonėmis.

Pasigiarinus truputį laikams, guravo vardus lithuanians. vėl tai szia tai ten girdėt pesztynė. Stomervillės bulmistras M. Ducher pjoynės, beprotszki girtavimai ir buk izdavęs paliepinimą, kad ukė-ai, kitoki skandalai. Didziausia skanda- matydami tokius pesztukus ant uly- la lietuviai padarė Stomervillėj, czių, perszovę juos iz revolverų, kaip gyvulizkai rėkavo, užkabinėjo ant szumis, neturės atsakymo. galvių žmones, stabdė strytkarius, Broliai lietuviai, ar mums nesarma- szaudė iz revolverių i gyvulius. Tas ta, kad nekurię mus broliai mus teip net anglizkuose laikreszeziuose buvo žemina? Bukim žmonėmis!

Vietinė Kronika.

§ B r o o k l y n e, 12 d. Spalių Dvasizskus mokslus pabaigė Seinų mėnesio pasimirė vietinis liet. para- seminarioj. In Ameriką atėjo m. pijos klebonas V. Kriaucziunas. 1896, pasiliko Brooklino ir New Paėjo iz Parszelių kaimo, Suv. gu- Yorko lietuvių dvasizsku vadovu. bernės. N e w P h i l a d e l p h i j o s,

Pa. lietuviai 9 dieną Spalių sutvėrė Blaivystės draugystę. Prezidentu draugystės pasiliko Juozas Kryžanauckas. Pasitikime, kad New Philadelphia laikysis iš vienu su kitoms blaivystės draugystėmis ir paims charterį iš „S. L. A.“

Per New Yorko lenkiškų emigracijos namus Rugsėjo mėnesį perėjo 17 lietuvių, atvykusių į Ameriką, taip paduoda jų namų užveizda.

Baltimorėj išeinantys laikraštis „Kardas“ ir prie jo išduota paveiksle knygėlės „Galybė“ paliovė išeidinėti. Rėdystė skundžiasi ant draugų, kad neužmoka prenumeratą.

§ „Kardas“ vietoj pradėjo išeidinėti Baltimorėj naujas laikraštis, po vardu „Nauja Draugija“, taigi išeina, kad „Kardas“ perkeitė tik savo vardą.

§ Scraantone blaivystės draugystė susitvėrė po vardu „Lietuvos sunų blaivystės draugystė.“ Draugai prigulės prie „S. L. A.“ ir laikysis išvien su kitoms liet. blaivystės draugystėmis.

§ Pittstone tapo sutverta T. M. D.; iš syk prisirasę 25 sąnariai.

§ Wilmerding. Pa. užsidėjo draugystė po vardu „Draugystė Lietuvų Literatūros ir Mokslo“ (vardas ne visai logiškas). Draugų prisirasė 21. Mieriu draugystės yra: skaityti laikraščius, knygas, ir kitus prie to raginti, o nemokančius išmokyti skaityti ir rasyti.

§ Glen Lyone, Pa. 2 dieną Spalių mėnesio buvo laikytos prakalbos dėl ten gyvenančių lietuvių, kuriuos juos dideliai sujūdino ir sudrutino tautystėje.

Balsai iš Tėvynės.

Isz parubežių.

Lietuvos ir Mozurijos parubežiais kova už lietuviškų giedojimus da vis neaptyksta. Vyskupas Baranauckas, vizituodamas šiomet tenykses parapijas, turėjo daug klapatų, beklausydamas skundų vienos ir kitos pusės ir taikydamas besivaidijancius.

Inirtimas tarp letuvių ir lenkų augsciausio laipsnio pasiekė Lazdijuose. Vietinis Lazdijų parapijos prabaszcius, senelis Bartlinskas, laikė lenkų pusę, lietuviai vienog nen-

rėjo apsileisti. Kilus pernai bažnyčioj pesztynėms, kunigas persikėlė į Serijus, tik Lazdijų miesezionims bepraszant vėl grįžo atgal, bet sutaikyt parapijonų negalėjo. Vyskupuį parapijas bevizituojant, vaidai už giedojimus vėl kilo, o deputacijos iš vienos ir kitos pusės rengėsi matyti vyskupą. Didžiausiai atjautė tuos vaidus kunigas, kurs vyskupuį atvažiavus pradėjo klejoti ir gavo sumizimą proto, kaip pranesza „Garso“ korespondentas, ir pasimirė.

Sarvitutus panaikins.

Panaikinus Lietuvoj baudžiavą, ukiniškai, apart gautos žemės dėl savasties, gavo tiesą ant nekurių dvaro

laukų ganyti savo gyvulius ir nekuriuose vietose imti iš girios malkas, tiesą tą vadina servitutais. Isz prie-

žasties ty servitutų nuo pat panaikinimo baudžiovų kilo didžiausi nesutikimai tarp dvarponių ir ukinikų, daugiausiai provų iš to paėjo. Lenkų politikieriai tvirtino, kad servitutai tapo įvesti per maskolizkajį rėdą vien dėl suarzinimo ukinikų su ponais.

Dabartės vienog, kaip paduoda ru-

siszkiejie laikraszcziai, lenkų dvarponiams bepraszant, likos įveszta į virdinēs ministerijos rodą projektas, kad servitutus panaikinti. Valdžia pati paduos iszlygas, ant kurių ukinikai su dvarais turēs susitaikinti. Perkratinėjimas to projekto, kaip paduoda lenkiszkas is „Kraj”, atsilikis Lapkriczio mė esij.

Kuom Lietuvoj maskoliai čaro lietuystę?

Daro Bužiu, kuriomis szelmiai gali gąsdinti ir tankiai gąsdina ramiausius ir doriausius žmones. Kiekvienas truputį prakilnesnis, lietuvis: daktaras, kunigas, mokytojas ar szejp urėdinikas, kiekvienas prakilnesnis, iszmintingesnis ukinikas yra pažvelgti ir dabojami valdžios ar nesidarbuoja kartais dėl lietuystės? Nevien užrašyti lietuviszkas kniugas, bet ir raszyti lietuviszakai, turėti lietuviszkus rankraszczias yra akyse rusiszkosios valdžios nusikaltimu; sziaūdien bedarydami kratas žandarai jau ir rankraszczius atiminėja, užmėtinėdami, kad anie yra raszomi ar raszyti į užrubežinius lietuviszkus laikraszczius.

Užtenka todėl, kad kas papieztu kokį rasztelį ar laiszką į vieną isz lietuviszkų redakcijų, paraszytu po ja

neįpkencziamos sau ypatos pravardę, o paskui da užskystų valdžiai (valdžiai skusti nereikia, nes anoj pati laiszkus atsidarinėja. Rėdystē), kaip aną nelaimingajį ir ima. Žimome, kad keli lietuviai, isz priežasties atradimo jų vardų laiszkuose, yra žvelgiami policijos arba, kaip p. Staniszkis, prastoję vietas. O kad nedorėliai ir visoki kerszintojai, latrai svetimuose namuose, kurių gaspardorių norėjo į nelaimeį įtraukti, bandė pamesti lietuviszkas kniugas, ir paskui žandarams skundė, apie tai ir „Tėvynėj” jau skaitėme keles paveizdas, o vieną ir sziamė numerij turime. Taigi mat, maskoliai padarė lietuystę įrankiu atkerszijimų ir atgiežos.

Tėvyniszka Kronika.

Kratos ir Aresztai.

§ Kazys Baika, deszimtinikas, isz Gaižunų, Panevėžio pav., Kauno g., skundė Edvardą Kutrą už prilaikymą szaudyklės. Kutra, kad Baikai atkerszint, pametė Baikos namuose keles lietuviszkas kniugas ir apskundė policijai. Patekę už liet. kniugas į sudą, likosi abudu atiduoti ant dvejų metų po policijos priežiura.

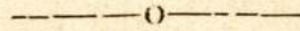
§ Adomas Grigaliunas, isz kurį starasta Juknys, iszgama, ap-

skundė žandarams už prilaikymą lietuviszkų kniugų (žiurėk Tėvynės), tapo surakintas ir pasodintas į kalėjimą, kur, kaip raszo korespondentas „Vienybės”, teip buvo blogai užlaikytas, kad iszėjo isz proto. Beklejudamas užpuolė ant kalėjimo sargo ir pradėjo jį tasyti, už ką teip buvo nemilaszirdingai musztas ryksztėmis, jog uoda arba skura nuo kuno keliose vietose nusilupo. Valdžia ren-

gēsi sių-ti Grigaliuną administratyviszku budu į Sibyrių ir tik užstojus guminėms byla pusiliko perkelta į sadą ir Grigaliunas liko-i atiduotas po daktarų užveizda.

§ Tulas lietuvis nuo Joniszkėlio, Panev. pav., Kauna gub., pabaigoj Ruzpjuozio mėnesio buvo skųstas

per kitą lietuvį, iszdavėją, maskoliams už draugaviną su lietuviais, ēsancziais po policijos prieziura, už skaitymą lietuviszkų knįgų ir raszymą lietuviszkaį (į liet. laikraszezius). Buvo krata, bet nieko pas jį neatrado.

§ P a k u o n i j e (Mariamp. pav. Suv. g.) Žandarai krēte pas ukinįką Bajoraitį. Atēmē maldų knįgų, paveikslų i t. t. arti už 150 rublių. Paveikuslus sugražino. Bajoraitis yra paleistas po paranka. Su-ekē maskoliai Bajoraitį tokiu budu: krata buvo daryta Kaune pas nekurią merginą, ralo pas ją tula lietuvi-zką knįgele. Mergina ta įbailyta pasakē, jog knįgele pirkto nuo karabelniko isz Panemunės, užklaustas vėl karabelnikas pasakē, kad įgijo aną nuo Bajoraiczio. Negerai, kad vienas kita iszduoda.

§ B u d v i e t i j e (Punsko parap. Suv. gub. Kalvarijos žandaras per Žolinės atlaidus, iszeimant žmonėms isz bažnyczios, tēmijo kas ant kokių knįgų meldžiasi. Nieko nelaimējęs ant szventoriaus, nuėjo krēt karabelnikus ir nuo vieno atēmē szaltinį.

§ U d r i j o j (Suv. g.) zenskiai atēmē nuo karabelniko kelis szimtus abrozelių (paveiks ēlių) ir ketverias maldaknįges.

K r i o k a l a u k i j e (Suv. g.) per persimainų atlaidus buvo krata pas ukinįką žvirblį isz Meraslavo, nerado nieko.

§ P e t e r b u r g o l a t v i s z k a d r a u g y s t ē p a s k v i ē s p e c i a l i z k ą k o m i s i j ą d e l r i n k i m o p a a k ų, m y t ų i r d a i n ų. T o j p a t k o m i s i j a d a l y s ž m o n i ų t a r p e p o p u l e r i s z k a s k n į g e l e s.

§ V i l n i a u s g u b e r n ē j s z i u o s e 1898 m e t u o s e p r i e l i o s a v o n ė s b u v o p a s z a u k t ų 11224, o i s z t ų p a ė m ė į „v a i s k ą” 4218. (Liet.) K a u n o g u b. p a s z a u k t ų 11004, p a i m i s 4350.

§ P a r u b e ž i n e s a r g y b ą m a s k o l i a i d a n u s p r e n d ė p a d i d i n t i p a u p i a i s N e m u n o i r D a u g u v o s, t o j i r t e i p j a u g a n a t i r s z t a.

§ I n k l i o s z t o r i u s V i l n i a u s, G a r t i n o i r K r e t i n g o s (t i e t i k t r y s v i r i z k i k l i o s z t o r i a i L i e t v o j i r t e b ė r) v a l d ž i a r e n g i a s i d a l e i s t i p r i i m i n ė t i n a u j o k u s m o k i n t i n i u s, k u r i e p a s k a u s g a l ė t u t a p t i m i n i k a i s.

Prusu Lietuva.

§ R i n k i m a i p a s i u n t i n i ų į K a r a l y s t ė s S e i m ą a t s i b u s 3 d. L a p k r i e z i o. L i e t u v i z k o j i S k y r y m o D r a u g y s t ė K l a i p ė d o s i r S z i l o k a r e z i a m o s p a v i e t a m s k a n d i d a t u s j a u p a s t a t ė. T a i s y r a: p p. J. S m a l k y s (p a s i u n t i n y s

c i e c o r y s t ė s S e i m o) i r J u r g i s S t r ė k u s. D i d ž i a u s i a i s l i e t u v i ų p a r t i j o s r i v a l i z a t o r i a i s y r a v o k i s z k i e j i e k o n s e r v a t y v a i. T i e t u r i k a n d i d a t u s: v o n S a n d e n (b u v u s į i n s p e k t o r i ų G e l g a u d i s z k ė s d v a r o, m o k a n t į l i e t u v i s z k a i)

ir Kazoką, lietuvi—iszgamą. Kon-
servatyvai klasta nori lietuvius prie
savęs patraukti.

§ Kad lietuvi-zk oji dvasia tarp
Prusų lietuvių atgyja, matyt ir isz
to, kad įžegnojimai lietuviszkai visose
szalyse vis daugina-i. „Vienybės“
korespondentas p. B. paduoda, kad
Priekulėje szimet likos liet. įžegno-

tu 100 mergelių ir 40 vaikų, Sangno-
se -- 30 mergelių ir 12 vaikų, Ver-
dainėje — 39 mergelės ir 32 vaikai,
Klaipėdoj — 62 mergaitės ir 49 vai-
kėsai. Skaitlius didesnis, nei kitkart
budavo. Priekulėj įžegnojamos mer-
gytės buvo pasinėdziusios tautisz-
kuose rubuose.

J o h a n e s b u r g o, Transva-
liuj, Pietinėj Afrikoj, lietuviai prisi-
dėjo prie kitų katalikų -- emigran-
tų: vokiečių, airių, lenkų ir kartu
su jais pastatė Johanesburge bažny-
čią, kuri 8 dieną Berželio mėnesio
b. m. buvo paszventinta. Klebonu
tos sudėtinės prapijos yra minikas
Jackus Salomonas, vokietyš. Neku-
ris lietuvis R. Czybas skundžiasi

„Lietuvoj“, kad anas geradėjas len-
kiskai sziek tiek pramoko ir lenkų
dvasiszkus reikalus gali atlikti, bet
apie pramokimą Lietuviszkos kalbos
nesirūpina, nors lietuvių Johanes-
burge yra kur kas daugiau nei len-
kų. Pamenat, skaitytojai, pernai
Johanesburgo lietuviai įieszkojo per
laikraščius kunigo lietuvio.

Isz Bibliografijos.

Kun. A. Burba.

Knįgelė, po užgalviu „KUN.
A. BURBA, JO GYVENIMAS IR
DARBAI“ jau iszėjo. Yra tai pir-
mutinė knįgutė, spaudinta „Susiv.
Liet. Amer.“ spaustuvėj. Formatas
jas toks jau, kaip ir „Tėvyaės“, pus-
lapių 29. Knįgutėje yra 4 paveik-
slėliai: 1) Kun. A. Burbos, 2) lie-
tuviszkos Plymoutho bažnyczios ir
klebonijos, kur a. a. kunigas gyveno
ir darbavosi, 3) kunas kun. A. Bur-
bos lydimas isz bažnyczios ir 4) ku-
nas kun. A. Burbos palaidotas ant
liet. Plymoutho kapinių.

Toj knįgelė turėtu buti namuose
kiekvieno Amerikos lietuvio, o ypa-
tingai tų, kurie velionį pažinojo. At-
spaudino „Susiv.“ tik 2000 exem-

pliorių. Seimas nutarė, kad kiek-
vienas, kurs paaukaus ant paminklo
a. a. kun. A. Burbos nemažiaus, kaip
25 centus, tam knįgelę su velionio
gyvenimu duosime, už dyką.

Todel lietuviai, kurie norite tą knį-
gutę gauti, teiksitės kreiptis prie
„Susiv.“ virszinikų arba tiesiog į rė-
dystę Tėvynės.

Komitetai draugysečių, kad ir ne-
prigulinečių į „Susiv.“, tepraszo,
kad prisiųstume po keletą arba po
kelioliką exempliorių tos knįgos,
kiek pinigų surinks ant paminklo,
prisųs mums paskiaus.

Reikalaudami tos knįgos padėkite
ant laiszkų szitokį adresą: „Tėvy-
ne“, lb. 1053., Plymouth, Pa.

Reikale Žemlapio.

„Vienybėj“ skaitėme, kad p. J.
szliupas rengiasi iszduoti Lietuvos

žemlapį arba mapa, pažymėdamas
etnografiszkus rubežius Lietuvos i

rubežius, kur iki sziai dienai yra užsilaikiusi lietuviszkoji kalba. Susivienijimas tą darbą pirmiaus užmanė atlikti ir pagarsino, pagalios Susivienijimas turi daugiaus materi'aliszky pajegy ir misina isz-eminai apdirbti; todėl, mislytume, kad bent parengime žemlapio, neturėtume vien kitiems kelių užbėgti ir jau kame,

taime, tai bent iszdavime atlaselio galētumem dirbti iszvien. Prie mus iszleidžiamo atlaselio mislijame pridėti ir trumpus apraszymus. Kurie turi surinkę tame dalyke kokią medegą arba jaučiasi, kad tame darbe gali kiek pagelbėti, da kartą praszome susi'inoti su rėdyste „Tėni kitiems kelių užbėgti ir jau kame, vynės”.

Naujos knygos.

Kun. A. Burba, jo gyvenimas ir darbai. Mažas paminklėlis nuo „S. L. A.“ Paraszė J. Jonnas. 1898 m. Spaustuvėj „S. L. A.“ Plymouth, Pa. (Inoktavo). Puslapių turi 29. Su keturiais paveikslėliais.

Draugija”.

Daugiausiai isz prigimties mokslo Naudingiskaitymai. M. Brzezinskio sutaisyti. Tilžėje. 1868 m. puslapių 120. Randasi szioj naudingoj del pasiskaitymo knigelėj trumpi, aiszkus, suprantamai sudėti apraszymai apie visokius gyvulius, žuvis, augmenis ir mineralus, isz žemės iszkastus. Tekstą dabina daugelis paveikslėlių.

Nemuno Vilnys. Valcas isz lietuviszky Dainų. Sudėstė dr-as W. Kudirka. Tilžėj. Yra tai notos, sutaisytos del fortepijano, labai yra lengvos de' iszskambimo. Susidėtu isz keturių dainų. Iszduotos puikiai. Pradžioj paveikslas Nemuno pakrančių ties Alesotu ir fotografija dr-o Kudirkos, kurs ant rinkimo ir dardijimo lietuviszky melodijų jau seniai darbuojasi.

Kapai didžių kunigaikszczy ir karalių Vilniuje. Tilžėje, 1898 m. Puslapių 35. Istoriszka knigelė, priderancziai apdirbta. Pradedant nuo 1272 metų apraszytos ezionais vietos, kur senovėj buvo deginami kunai lietuviszkųjų kunigaikszczy ir kur paskiaus, krikszczioniszkuose laikuose buvo laidojami. Baigiasi knigutė ant apraszymo kapo szv. Kazimieriaus.

Vietoj laikraszczio „Kard“ ir „Galybės“ Baltimorėj pradėjo iszeilinėti laikrasztis „Naujuriaus”.

Svarbesni Rasztai.

„Lietuvoj” telpinasi rasztas, kuom buvo lietuvių proseniai, kada da Azijoje gyveno, raszytas Lietuvos mylėtojaus. Tikimės, kad rasztelis tas iszeis paskiaus atskyrioj knigutėj.

„Garsas” savo szpaltose telpina komediją „Draugų Suvažiavimas”, raszytą lenkiszkaiz Przybylskio; lietuviszkaiz vertė Selimas. Jei „Garsas” iszduos tą komediją knigutėj, mus dramatiszka literatura pasididins vienu vertesniu veikalėliu.

Susivienijimo reikalai.

PROTOKLAS.

XIII „SUSIVIENIJIMO“ SEIMO LAIKYTO PITTSBURG'E, PA.,

11 12 IR 13 DIENA SPALIŪ M., 1898M.

Atsiliko 11, 12 ir 13 d. Spalių mėnįsio, Pittsburg'e, szv. Kazimierius salėj, ant Carson ulyczios. Seimą atidarė prezid. „Susiv.“ K. J. Žilinskas, 9, 30 valadą isz ryto.

Delegatai buvo: isz Pittsburgo, 1. szv. Juozapo draug. — Juozas Petraitis ir Jonas Žolynas.

2. Vytauto dr. --- Jul. Vitkauckas ir J. Mikliunas. 3. Pittsburgo kuopos --- J. Juodiszius, Jon. Vitkauckas ir J. Grajauckas. 4. Hemes-

tead kuopos — J. Audžia ir P. Kazu-

czonis. 5. McKees Roaks --- J. Paliunas ir kun. Sutkaitis. 6. Cleveland kuopos --- N. Olszinskis ir M. Sacevyczius. 7. Hazleton kuopos -- J. Kazakevyczius. 8. Mahanoy Plane kuopos -- V. Stagaras ir K. Radzevyczius. 9. Mahanoy City -- kun. S. Pautienius. 10. Baltimorės szv. Kaz. dr. --- Br. Mužeika. 11. Minersvilles kuopos --- T. Astromskas ir kun. V. Matulaitis. 12 Northampton kuopos --- V. Žukauckas. 13. Pittston kp. --- M. Klimas ir A. Tepliuszis. 14. Plymouth kp. — T. Križanauckas. 15. Luzerne Borough kuopos --- kun. J. Žilinskas. 16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

11. Minersvilles kuopos --- T. Astromskas ir kun. V. Matulaitis. 12 Northampton kuopos --- V. Žukauckas. 13. Pittston kp. --- M. Klimas ir A. Tepliuszis. 14. Plymouth kp. — T. Križanauckas. 15. Luzerne Borough kuopos --- kun. J. Žilinskas. 16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

12. Northampton kuopos --- V. Žukauckas. 13. Pittston kp. --- M. Klimas ir A. Tepliuszis. 14. Plymouth kp. — T. Križanauckas. 15. Luzerne Borough kuopos --- kun. J. Žilinskas. 16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

13. Pittston kp. --- M. Klimas ir A. Tepliuszis. 14. Plymouth kp. — T. Križanauckas. 15. Luzerne Borough kuopos --- kun. J. Žilinskas. 16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

14. Plymouth kp. — T. Križanauckas. 15. Luzerne Borough kuopos --- kun. J. Žilinskas. 16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

15. Luzerne Borough kuopos --- kun. J. Žilinskas. 16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

16. Philadelphia, szv. Juoz. dr. --- kun. Kaulakis ir Dudis. 17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

17. Shenandoah, Pa. kuopos --- V. Chmiliauckas ir P. Karvojus. Visi sudėjo mandatus, per kuopų ar draugyczių vyriausybę patvirtintus.

Viszinkais del vedimo Seimo buvo aprinkti:
Prezibentu --- N. Olszinskis.
Sekretoriais -- T. Astromskas ir V. Stagaras.

Marszalka --- Jul. Vitkauckas.
Peržiurėtojai knygų -- T. Kryžanauckas ir M. Sacevyczius.

Sesijos ėjo tokioj eilėj:
I Užibaigė ant perskaitymo linkėjimų ir telegramų. Telegramai buvo:

1) Forest City, Pa. Sveikinu guotinus delegatus ir linkiu geriausio sutikimo.

2) Baltimore, Md. Delegatam Seimo linkiu kuogeriausios kloties. Tegyvuoja Seimas ir jo delegatai.

3) Minersville, Pa. Lai gyvuoja Tryliktas Susivienijimo L. A. Seimas! Garbė ir dėka prezidentui kun. Žilinskui už jo rupestį ir darbsztumą!

Jonas Montvila. J. Ramanuckas, V. Marazas.

Shenandoah, Pa. Szimtą kart tevyvuoj Lietuva ir jos geri sunus! Tegyvuoj Susiv. ir Seimo delegatai! Szalin Susiv. prieszai, ypacz, ką kanda isz pasaly!

Kun. A. M. Milukas.

Ir telegramas p. K. Neniaus isz Plymouth'o, Pa.

II Sesija: prasidėjo nuo 2.20 po piet. Buvo skaityti laiszikai ir inęsimai nuo visokių draugyczių ir kuopų, isz kurių vieni tuoj buvo atmesti, kiti palikti ant apsvarstymo.

III Sessija prasidėjo ant 9½ v. ryto, 12 d. Spalių m. nuo perkratinėjimo priimtų ant apsvarstymo inęsimų. Padaryti szie nutarimai:

1) Pagarsinti per laikraszezius, jog

kiekvienas lietuvis, kurs paaukaus į rės užsimokēt.

„Susiv.“ kasą ne mažiaus per 25 c. ant a. a. kūn. Burbos paminklo, gaus kun. Burbos gyvenimą ir darbus.

2) Perspaudinti isz „Tėvynės“ vertesnius rasztus į atskyras knygutes. Kurie rasztai verti atspaudiuimo, nuspręst tam tyezia iszrinktas literatizskas komitētas. In komitētą pasikirti szie sąnariai: Kun. A. Kaupas, V. Stagaras ir J. Kazakevyczius.

3) Susivienijimas turēs agentą, kursai platins „Susiv.“, prikalinēdamas prie jo naujus sąnarius; už kiekvieną tokio agento prikalinētą sąnarį mokēti agentui. Busent, isznokēs jam 25 procenta nuo tos sumos, kurią įmokēs ant syk jo prikalinėti nauji sąnariai. Toksai agenas teipgi pardavinēs „Susiv.“ knygąs, nuo kurių $\frac{2}{3}$ sumos galēs pasilikti sau už darbą, o į „Susiv.“ kasą įmokēs $\frac{1}{3}$.

4) Pakelti į „Susiv.“ garbēs sąnarius a) kun. J. Žitinską už jo darbus ir pasiszentimą del Susivienijimo, a) Kun. A. M. Miluką už paaukautus del Susivienijimo \$158 knygomis ir litaromis.

5) Niekam nepražinti, paaukautų į Susiv. kasą pinigų ant Emigrantų namų; \$100 isztų pinigų pakirti ant iszleidimo Lietuvos žemlapio.

6) Dovanoti nuozimezius pp. Dani-evicziumi ir Mocka'cziumi iki June'iaus mėnesiui 1899 m., bet visa suma, kurią jie yra Susiv. kalti, kaip a. a. J. Miliaucko bėlinikai (paraneziikai), jie turi iszmokēti į „Susiv.“ kasą, kaip tik sukaks terminas, iki kuriam, jiems tie pinigai yra palikti.

7) Susivienijimo kuopos galēs pareikalauti, kad Susiv. spaustuvē atspaudintų joms pakvitavonēs knyges, už kurias vienog pati kuopa tu-

8) Iszjieszkojimą, koki buvo senovės Lietuvos dažai, palikta Centralizskam Susiv. komitetui.

9) „Tėvynėj turi buti garsinami vardai naujai prisirasziusių ir suspenduotų sąnarių.

10) Ar pripažinti konkursinius \$100 už dvi prisiųstas liet. gramatikas ir kuriai isz judviejų pripažinti, jei nors vienai isz jų bus pripažinta, palikti ant nusprendimo literatizskam Susiv. komitetui.

11) J. Terailienei iszmokēti \$50, kuriuos jai pereitą metą Seimas XII pripažino, kaipo pagelbą ir dovaną po jos vyro myriui. Jei ji to nepriims ir reikalaus pilnos posmertinė, prie kurios ji neturi tiesos, jei nieko neduoti.

12) Onai Ukienei isz Plymouth'o kuopos iszmokēti pilną posmertinę.

13) Kuopa gali siųsti ant Seimo po vieną delegatą nuo kiekvienos 10 sąnarių. Jei deszintis yra ne pilna, tai didesnē deszinties puē skaitosi už pilną deszintį — teip, jei yra 15 sąnarių, ta kuopa gali siųsti tik vieną delegatą, bet jei yra 16 sąnarių, gali buti jau 2 delegatai; nuo 25 sąnarių — 2 delegatai; nuo 26 — 3 del.; nuo 35 sąn. — 3 del.; nuo 36 sąn. — 4 ir tt.

14) Susiv. Prezidentu ir drauge „Tėvynės“ redaktorium bus ta pati ypata.

15) Centralizskas Susiv. komitētas varde viso Susivienijimo rupinsis apie kun. Burbos paminklą.

VI S e s s i j a prasidėjo 9½ val. ryto 13 d. Spalių mėnesio. Pirmiausiai kun. J. Žilinska perskaitē rokundą knygiaus a. a. kun. A. Burbos; pasirodo, kad kun. A. Burba yra kaltas Susiv. už ženklelius ir perduotas knygas \$154,20c. delto Seimas

nutarė, kad tie pinigai bus kun. A. Burbai į pošmėrtinę priskaityti.

Ženklių Susiv. turi sekanti skaitliu: Aukšinių ženklių yra 109 po \$150 kiekvienas.

Paauksuotų „ 14 po 30c.

Parupinti sa'ę del ateinancio Seimo palikta Susiv. prezidentui, kursai susiraszys apie tai su vietine Susiv. kuopa arba draugystė.

Spaustuvė, kurią Centr. Su-iv. komitetas nupirko del Susiv. yra priimta, kaipo Susivienijimui naudinga, į Susiv savastį.

Vieta ateinanciam XIV Seimui pakirta Waterbury, Conn.

Knigium tapo aprinktas kun J. Sutkaitis, Pittsburgo klebonas. Pas kasierių negali buti daugiau pinigų per \$2,000,00, jei butu daugiau Susiv. pinigų, turi sudėti į banką kaipo Susiv. locnastį, ant vardų kaseriaus prezidento ir vieno isz peržiurėtojus izdo.

Stovis kasos pagal knygų peržiurė-

tojus nuo pereito XII Seimo iki 3 d. Spalių m. 1898 m.

Nuo senojo kaseriaus priimta:	2,500,00
Inplaukė mėnesinių mok.	2,318,25

Iszviso	4,818.25
---------	----------

Iszmokėta per tą laiką	3,070,57
------------------------	----------

Kasoj lieka	1,747,68
-------------	----------

Graicziunui paskolinta	100,00
------------------------	--------

Bondsmanams buvusio kaseriaus paskolinta	1,134,37
--	----------

I-zviso Susiv. pinigų yra \$2,982,05

Virszinįkai laike XIII Seimo:

N. Olszinskas, seimo prez-

identas,

V. Stagaras ir T. Astamskas -- sekretoriai.

Prezidentas kun. J. Žilnskas.

Vice prezidentas A. Tepliuszis.

Sekretorius T. Krizanauckas.

Izdinįkas K. Radzeviezius.

Izdo peržiurėtojai

1) Klimas 2) V. Stagaras.

Vakare, 12 d. Spalių, buvo perstatytas teatras, loszta buvo drama, po vardu „I s z g a m a“, perstatanti sulenkėjusį kunįgą — kanaunįką Lietuvoj, Aktoriai roles atloszė gana smagiai.

Tarpe akcijų ir po teatrui buvo laikytos prakalbos.

13 d. ant „S. L. A.“ delegatų garbės, vakare, Pittsburgo lietuviai iszkėlė puikią parodą ant S a u t h S i d e. Paroda prasidejo nuo lietu-

viszkos szv. Kazimieriaus bažnyczios. Emė parodoj dalyvumą visos Pittsburgo liet. draugystės ir draugystė isz Homestead. Lydėjo parodą keturios orkestros (benai).

Delegatai važiavo karietose. Ulyczios, kuriomis lietuviai traukė, buvo apstingai apszviecziamos bengaliskomis ugnimis, o gyventojai visur dziaugsmingai sutiko patoduojancius lietuvius. Po parodai buvo balius.

Ant užmėtinėjimų.

Net man dyvai, kaip mažai at-randa „nekantantieje“ isz „Susivienijimo“ ant jo užmėtinėjimų.

Bėgije szitų metų laikrasztij „Lie-

tuvoj“ kasž' kas pu-se lupų buvo isz-sitaręs, apie kokias ten „neva“ „Susivienijimo“ paslaptis. Mes pareikalvome, kad aiszkiai, vieszai apie tas

paslaptis pranesztu, kaltinikus nubausime.

Ir ką misliat, skaitytojai?

Paslaptys ēsą szitos: 1) kad vainikas uždėtas ant Washingtono stovylos laike pereitų metų Seimo buvęs su tokiu paraszu: „From the Lithuanian Unitend States, Catholic Societies of Philadelphia to George Washington”.

Tas jug nebuvo jokia paslapis. Paraszė ir vieszai uždėjo, visi matė. Teisybė, nereikėjo raszyti, kad nuo Philados katalikiszku lietuviszku draugysezių; reikėjo paraszyti, kad nuo „Susivienijimo Liet. Amer.” — ezion Philadelphieciai truputį pasigyre. Delegatai visi tai užtėmijo, bet už puikų priėmimą ir parodą, kurioj teisingai visos ir veik vien tik Philadelphijos draugystės dalyvavo; joms už paraszą nieko nesakė. „Tiek to”, — mislio. Taigi, jei ezion yr kokia kaltė, tai kalte Philadelphiezių, o ne kokia „Susivienijimo” paslaptis.

2) Kun. Kaulakis, kaipo buvęs kasos peržiurėtojas, kaltinamas ir visi

kunigai kaltinami, buk žinoję bernai apie blogą „Susivienijimo” kasos stovį, tik ant seimo slėpę. Ir kad J. Miliaucką nerinkę kasieriumi tikdelto, kad anas buvęs kasieriumi „T. M. D.” — Užmėtinėjimas labai juokingas! Ir asz pasakysiu, jog netik peržiurėtojai kasos, netik kunigai, netik Mahanoy City linieriai, bet patsai J. Miliauckas nežinojo, kaip jo biznio dalykai virs. „Susivienijims” į mėnesį po Seimui buvo gavęs nuo Miliaucko čekį ant visų savo pinigų, o Miliauckas ant tų pinigų pas Mahanoy’aus Kayerį buvo užtraukęs skolą, kad juos „Susivienijimui” atiduoti, matyt, kad ir po Seimui da pats Miliauckas nežinojo kad jis „Susivienijimui” pinigų negalės atiduoti, nežinojo, kaip jo dalykai virs, nežinojo, kad jį Kayeris apgaus, o ką jau kalbėti apie peržiurėtojus „Susiv.” kasos ir kitus.

Matot tad, broliai- kokius juokingus daro „Susivienijimui” užmėtinėjimus. Geresnių neturint, turį ir tais pasikakint.

Stovis kasos nuo 23 d. Rugs. iki 1 d. Lapkriczio.

ISZEIGA.

Spalio 18 Megargee Bros už popierą del Tėvynės —	89,08	„ „ Alex Jacobs už peczių ir paipas į spaustuve.	11,25
„ 20 J. Urbanik randa už namą spaustuvės už Spalių mėnesį.	10,00	„ „ Spindler and Bros už daigtus į spaustuve	15,00
„ „ P. Mikolaiū už korektų skaitymą.	15,00	„ „ Mary Zailskieniei isz Wilkes Barrių posmertinė jos vyro	150,00
„ „ Zeceriui alga už No. 9 Tėvynės	30,00	„ „ J. Terailai posmertinė J. Windzigelskio į Waterbury, Conn.	150,00
„ 25 Moore Bros už aiklį 2 sykiu į Wilkes Barre del vėž. pjaustyt popierą.	3,00		
„ „ Už langą S. Townend	1,25	Viso iszeigos	474,58

INEIGA.

Spal. 10 Shenandoah, „	11,50	„ 25 Pittston, „	5,00
„ 15 Elizabeth, „	5,00	„ „ Elizabeth, „	4,00
„ „ Scranton „	13,00	„ 26 Cleveland, „	3,50
„ „ Pittsburg, „	12,50	„ „ Forest City, „	22,50
„ „ Philada., „	33,00	„ „ Mahanoy City, „	1,00
„ „ Amsterdam, „	4,00	„ 29 Pittston, „	2,00
„ „ Brooklyn, „	11,50	„ „ Shamokin, „	9,00
„ „ Chicago, T. Melinis	50	„ „ Minersville, „	3,50
„ „ Pittsburg, V. dr.	12,00	„ 31 Philada, „	12,00
„ „ Luzerne, „	12,00		
„ „ Detroit, „	16,50	Viso įeigos.	370,00
„ „ Gilbertville, „	2,00	In ūga nuo 27 d. Rugs. iki	
„ „ Union City, P. Dulis	50	seimui, kuri da nebuvo	
„ „ Plymouth, „	13,00	garsinti Tėvynėj.	
„ „ Waterbury, „	22,50	Rugs. 23 Pittston, Bl. dr.	15,00
„ 17 Wilkes Barre, „	12,50	„ „ Mahanoy Plane. „	6,50
„ „ Athol, „	17,00	„ „ Glen Lyon, ir Wan.	20,50
„ „ Newark, „	7,00	Spal. 1 Hom-tead szv. J. dr.	8,00
„ „ Cleveland, „	22,50	„ 4 Pever Falls, kup.	2,00
„ 19 Pittston, „	16,50	„ 5 Worcester, „	9,00
„ „ Mc Kees Roaks, „	19,00	„ „ So. Boston, „	2,00
„ „ Wilkes Barre, „	1,00	„ 7 Ansonia, „	4,50
„ „ Pittsburg, „	13,00	„ „ Chicago, „	14,00
„ 20 Cincinnati, „	4,00	„ „ Traverce City, „	9,00
„ 22 Minersville, „	8,00	„ „ Union City, „	25,00
„ 24 Shenandoah, „	2,50	„ „ Hazleton, „	5,00
„ „ Cincinnati, „	1,00	„ „ Plymyuth, Vol. dr.	3,50
„ „ Mahanoy City, „	14,00	„ „ Broad Brook, „	2,00
			126,00

NAUJAI PRISIRASZE:

Kuopos No.		„ „ 2 J. Radzevyczius.	28 m.
„ „ 1 M. Mazurkevicius.	20 m.	„ „ 3 F. P. Lesajus.	25 m.
„ „ 2 M. Kazakevicius.	25 m.	„ 7 1 K. Moras.	35 m.
„ „ 3 J. Szukvietis.	23 m.	„ „ 2 P. Moras.	34 m.
„ „ 4 B. Szerksznas.	17 m.	„ „ 3 S. Arlauckas.	38 m.
„ „ 5 J. Janca.	23 m.	„ „ 4 K. Arlauckienė.	36 m.
„ 6 1 J. Chmieliauckas	21 m.	„ „ 5 P. Radzvinavyczienė.	33 m.
„ „ 2 J. Miliauckas	25 m.	„ 58 1 V. Kukauckas.	25 m.
„ 19 1 V. Uliackas.	33 m.	„ „ 2 J. Norbutas	20 m.
„ 39 1 J. Andriukaitis.	31 m.	„ „ 3 M. Avietienė.	32 m.
„ „ 2 K. Mickevyczius.	25 m.	„ „ 4 O. Mikutaitienė.	28 m.
„ „ 3 A. Sztukauckas.	39 m.	„ „ 5 J. Botyrius	20 m.
„ „ 4 M. Žemaitienė.	19 m.	„ 56 1 J. Gaubas.	18 m.
„ „ 5 J. Grybas.	30 m.	„ 34 1 J. Andriukaitis	31 m.
„ „ 6 R. Grybienė.	20 m.	„ „ 2 A. Mickevyczius	25 m.
„ 2 1 M. Radzevyczienė.	26 m.		

Spal. 3 Kun. Kraucziunas.	40,00	Spal. 8 Minersville, szv. Prac.	3,00
„ „ Kun. J. Žiliskas.	25,00		— — —
„ „ 4 Edvarsville, sz. Ant. dr.	25,00	Isz viso aukų Sus. kasoj	98,00
„ „ Edvarsville, szv. Izid. d.	5,00	„Susiv.” sekr. T. Križanaucka.	

I. PASARGA Waterbury, dr. szv. Kazimieriaus (garsinta No. 8 Tėvynės) aukavo ant pamin. kun. A. Burbos „ „ „ 10,00

Todel viso ant paminklo kun. A. Burbos yra \$108. Aukas praszome siųsti veikiaus.

II. PASARGA Suspenduotų ir iszbrauktų isz „Susivienijimo sąnarių sziamie No. da negarsiname, bet iszlei-

dome visiems postelkartes su surazytais vardais. Lauksime atsakymo ir sekancziame, N. tų kurie neužsimokės vardus pagarsinsime.

III. PASARGA Iki sziam laikui sziems agentais „Susiv. L. A.” iszdavėme paliudijimus: Jurgiui Kazakevycziui ir Vincentui Ambrazevycziui, isz Philadelphijos.

Susiv. L. A.

YRA DIDŽIAUSIA IR NAUDINGIAUSIA LIETUVISZKA ORGANIZACIJA. LIETVIS, KURS NEPRIGULI PRIE „SUSIV.” YRA MENKU LIETUVIU.

Lietuviai, raszykitės prie Susivienijimo patys ir kalbinkite kitus, kad prisiraszytu.

DIDELIS BALIUS SU PRAKALBOMS.

Ant naudos SUSIVIENIJIMO KUOPOS SHENANDORIO, bus 22 d. Lapkriczio (November) utarniķe Rabensono salėje, N. Main str.

Szenadorio giesminikai dainuos lietuviszkas dainas.

Parinkti kalbėtojai isz tolymesnių miestų kalbės apie Susiv. ir kitus tautiszkus reikalus. Kožnas tautietis isz Szenadorio ir Mahanojaus apielinkių privalo naudotis isz progos ir atsilankyti ant zobovos ir prakalbų.

Vyrams įnėjimas 25 c. Moterims už dyką.

Meiliausiai užpraszome visus.

Skaitlius sanariu.

Kuopos N		I-o-n	I-mo	II ro	pagarbès san.	Suspenduotų.
		Skyriaus seni san.	Skyria na J. nuo 1898 m.	Skyriaus san.		
1	Edwardsville, Pa kuop	6	1	—	—	—
2	Forest City, Pa kuopa	36	7	—	—	15
3	Wanarie ir G. Lyon, Pa.	29	7	1	—	3
4	Elizabeth, N. J. kuopa	16	2	—	—	6
5	Plymouth, V M Vol.	7	—	—	—	—
6	Plymouth, Pa kuop.	36	3	—	1	8
7	Pittston, Pa kuop.	14	9	6	—	4
8	Cleveland O. kuop.	—	52	—	—	3
9	Cleveland, O S Jur.	—	—	—	—	—
10	Philadelphia, Pa kuop.	20	3	—	3	11
11	Waterbury, Conn kuop.	34	10	—	1	6
12	Shamokin, Pa kp	17	1	4	—	4
13	Baltimore Md kp	17	9	—	—	—
14	Pittsburgh, Pa kp	23	6	1	—	6
15	Chicago, Ill kp	19	8	—	—	—
16	Hazleton, Pa kp	7	1	—	—	2
17	Wilkes-Barre, Pa kp	25	2	4	—	3
19	Northampton, Mass kp.	17	5	—	1	2
20	Union, City, Conn kp	56	1	1	—	6
21	Detroit, Mich kp	29	4	—	—	—
22	Bridgeton, N. J. kuop.	5	1	—	—	2
23	Amsterdam, N Y kp	8	—	—	—	—
28	Luzerne Borough, Pa kp	23	1	—	—	—
29	Richmond, Va kp	2	—	—	—	1
30	Scranton, Pa kp	24	5	1	—	—
31	Mahanoy City, Pa	26	3	—	—	9
32	Athol Mass, kp	34	—	—	—	4
33	Ansonia, Conn kp	9	—	—	—	3
34	S. Boston Mass Vitauto	12	4	—	4	2
35	Pittsburgh, Pa Vitauto	13	4	3	—	3
36	Cincinnati, Oh S. Kaz	4	4	—	3	1
37	S Brooklyn N Y kp	5	—	—	—	1
38	Brooklyn, E D N Y kp	24	1	—	—	10
39	Mckees Roaks, Pa kuop.	14	22	—	—	—
40	Newark, N J kp.	13	—	—	—	3
41	Brighton, Mass S Juoz.	—	—	2	—	—
42	New York City, kp	—	—	—	—	—
43	Philadelphia, S Juoz	62	4	—	—	4
45	Homstead Pa S Juoz	17	—	—	—	—
46	Pittsburgh Pa S Juoz	18	5	1	—	—
49	Gilbretwille, Ma-s.	—	5	—	—	—
50	Mahanoy Plane, Pa. kp.	12	—	—	—	1
51	Shenandoah Pa kp	9	10	2	1	3
52	Minersville, Pa kp	17	6	—	3	3
53	Terville, Conn kp	3	—	—	—	—
56	Traverse City, Mich	13	3	—	—	1
57	Eroad Brook, Conn kp	3	1	—	2	—
58	Worcester, Mass kp	6	8	—	—	—
59	Mt Pleasant, Pa, kp	1	—	—	—	3

Kuopos
N

60	S Boston, Mass kp.
61	Beavere Folls, Pa. kp
62	Pittston, Pa. Blaivystės
63	Cincinaty, Oh. kp.
64	Grand Rapids Mich kp.
65	Scranton, Pa. Liet. Sunų

I-mo Skyriaus seni sąn.	I-mo Skyriaus nauj, nuo 1898 m.	II-ro Skyriaus sąn.	pagarbės sąn.	Suspen- duoty.
5	2	—	—	—
4	—	—	—	—
21	15	—	14	—
4	8	—	—	1
—	4	—	11	—
—	40	—	—	—

LIETUVISZKAS

KESZ SZTORAS.

Valgomų ir kitokių gyvenimui reikalingų daigtų. Pardudam labai pigiai.

ant **419W. Main ulyczios,**
Plymouth, Pa.

Vyrai ir moterėlės! katrie gyvenat ap-
linkinėj arba katrie ésate czion atvažiavę.
Atsilankykite, o užczėdysite savo graszj.

Valdytojas sztoro J. ŽUKAUCKAS.
Pardavėjas, A. MASLAUCKAS.

JURGIS REKUS ir KOMP:

užlaikom

GRABORYSTE.

Parsamdom „keridzius“, „bo-
ges“ ant laidotuvių, veseilijų,
kriksztynų. Atliekam viską
kuopigiausiai.

JURGIS REKUS & Co.

88 S. MEAD str.

WILKES-BARRE, PA.

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue,

CHICAGO, ILL.

*Mano Dirbtuve tapo
Apdowanota*

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuskos Paro-
dos už rupestringą, tei-
singą ir artistizką isz-
dirbimą.

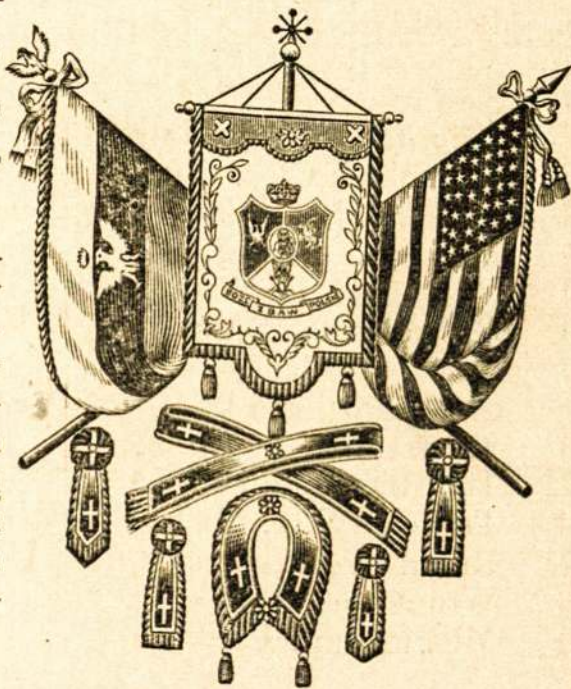

**KARUNŲ, SZARPŲ,
KUKARDŲ, ROZETŲ,
BERLŲ, MARSZAL-
KINIŲ LAZDŲ ir tt.**

Turiu už garbę apreiksztii guo-
dotiniems Kunigams ir guodotin.
Draugystėms, kad asz dirbu wi-
sus augszcziaus paminėtus daigtus
Pigiausei, Teisingiausei
ir Geriausei, nes per 30 metų
užsiimdama iszdirbimais įgijau
geriausę praktiką ir dėl to galiu
viską padirbt pigiau ir geriau ne-
gu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

SPAUSTUVĖ.

„Sisiv. L. A.”

Žinot, broliai lietuviai, kad „Susivienijimas” turi savą spaustuvę!

Taigi, jeigu kuriems reikia kokių plakatų, tikietų, bilų. Norite atspaudinti konstitucijas, knygutes ar szeit kokį rasztą; atsiųskite pas mus!

Padasysime pigiai, gražiai ir greit!

Pelnas nuo mus spaustuvės eina ant lietuviystės reikalų.

**Adresas: „S. L. A.” printing office.
1b 1053. Plpmouth, Pa.**

Siakanczios knygosis galimagauti S. L. A. Spaustuvėj

Budas senovės lietuvių ir žemaičių	50c.
Istorija Europos	15
Kražių skerdynė	5
Padėjimas lietuvių tautos rusų viesspatystėj 3 (Ta pati kniga maskolizskoj kalboj)	\$1,00
Kristijono Donelaiczio rasztai (eilės)	40
Medega mūsų tautizkai vaistinikystai	40
Medega Sim. Daukanto bijografijai	80
Pajauta, (pasaka isz Lietuvos istorijos)	60
Naktys (eilės) E. Youngo, vertė L. Ivins.	15
Pavasario balsui, (eiles Mairionio)	15
Kanklės, (eilės ir dainos)	15
Jonas isz Kempės ir Szilka, (eilės)	15
Gipsinis Jotis ir Per kytrumą, (pasakos)	15
Zentas del parodos (komedija), vertė Sel.	15
Nesiprieszink, (komedija)	10
„Tėvynė“ 1896 metų, visi numerai	50
„Tėvynė“ 1897 metų, visi numerai	1,00
Kun. A. Burba, jo gyvenimas ir darbai	25
Istorija szventa seno ir naujo įstatymo	50

Norėdami gauti sziais knygas kreipkites į rėdystę „Tėvynės“ ant adriso:
Tėvynė, Bx. 1053, Plymouth, Pa.

K. Radzeviczius

Puikiausia visam Shenandoah'ij
RESTAURACIJA.

Tris syk ant dienos **KARSZTI UŽKANDŽIAI**, o teip vi-ada szalti dykai. Gėrmusi ir pigiausi **PIETUS**, viskas szviežia: **CIGARAI** pirmos klės os. Prieg tam kožnas lietuvis ras **SZIRDINGA RODA** kiekvienam reikale. O ir **PINIGUS MAINO** ir siunczia į **LIETUVA** ir į kitas dalis svieto.

121 E. Centre str,

SHENANDOAH, PA.

Vienatinė Lietuviszka Aptieka!

'TRAJANKA!

Lewis'o Lietuviszka Trajanka Privalo rasti kiekviej o j lietuviszkoj darbininko stuboj. Mus **Trajanka** yra svarbi naminė liekarsta, kurią Lietuviai jau per ilgus metus yra vortoje ir daugumas žino jos verte. Mus **Trajanka** susideda isz czystų žolių ir sėklių, o prieg tam dailiuos blekiniuos baksukuos sudeta. **50c.** baksukas arba per į acztą **60c.** Mes prilaikom visokių **naminių ir patentavų liekarstų** bei visokių žolių ir šaknų galima pas mus gaut. Liekarstas siuncziam in visur. Jeigu reikalauji ko nors, raszyk pas mus, mes suteiksim jum broliszką rodą ir apturėsi greitą atsakymą. Mano adresas.

P. W. BIERSTEIN AND CO.
SHENANDOAH, PA.

ANTANAS A. JOCIS.

Office 1312 Filbert str.,

Užsiima visokiomis civilnomis ir kriminaliszkomis provomis, visuose suduose. **Provas už suzeidima priesz kompanijas paima varyti už dyka ir visuose miestuose.** Parupina ukėsiszkas (citizenship) popieras ir „**Charters**“ del draugyczių ir kliubų. Iszdaro visokius dokumentus, paraszo aplikacijas arba **praszymus** ir **gromatas.** **Dalias, skolas atjieszko, parduoda** ir parandavoja namus ir iszrenka randas. Intraukia į apsaugojimo kompanijas nuo ugnies ir gyvasties (fire and life insurance).

Taipogi iszsiunczia pinigų į visas svieto dalis greitai ir pigiai.

Privatiszkas gyvenimas -- 240 South Broad str., Philadelphia Pa.

Ukininkas!

Mėnesinis lietuviszkas laikrasztis, paszo g-tas reikalams Lietuvos ukininkų. Kasztuoja 4 markes. Amerikoj 1 dolerį.

Varpas!

Yra tai moksliszkas ir literatiszkas laikrasztis, iszeinaš Prusu Lietuvoj, sykį į du mėnesiu. Kasztuoja 4 mark. Amerikoj 1 dolerį

Norėdami gauti tuodu laikraszeius raszykit ant adreso:

S. LAPINAS
TILSIT.OSTPR.
GERMANY.

Tevynes Sargas,

Mėnesinis laikrasztis paskirtas lvasiszkam ir medegiszkam Lieuvių tautos užlaikymui per jos apszvietimą, iszeina Tilžėje.

Amerikoj, kasztuoja **1 dol.** su prisiuntimu. Raszykit pas:

HERRN SAUNUS,

TILSIT, Wasser str.

OSTPREUSSEN.